

"Proletarec" je
delavski list za
misleče čitatelje

PROLETAREC

Official Organ Yugoslav Federation, S. P. — Glasilo Jugoslovsanske Socialistične Zveze

GLASILO
PROSVETNE
MATICE J.S.Z.

ST. — NO. 1413.

Entered as second-class matter, December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

CHICAGO, ILL., 10. OKTOBRA (October 10), 1934.

Published weekly at
3039 W. 26th St.

LETO — VOL. XXIX.

Predlog za odpravo stavk dobiva zamah

KAPITALISTI IZZIVAJO UNIJE S PROGLASOM ZA "SODELOVANJE"

Zveza tovarnarjev je za "pomirjenje" na podlagi načela, da naj ostane vse kakor je

Ameriško delavstvo v opasnosti za svobodo svojih unij. — Tajna Rooseveltova pogajanja

AMERIŠKI kapitalisti so zelo patriotični, le da si patriotizem vedno tolmačijo v svojo korist. Če delavci stavkajo, ker ne morejo več vztrajati v neznosnih razmerah, je to že rdečkarstvo, nelojalnost ali celo odprto upiranje "ameriškim institucijam". Če pa zapre kapitalist tovarno in vrže delavce in njihove družine v bedo, je to čisto v redu, kajti on se vendar ravna po "priznanih bizniških zakonih". Ako zahtevajo delavci zvišanje zaslužka, so nelojalni, sebični in neahvalni. Če pa delodajalec zniža mezd, je to popolnoma v redu, kajti on obratuje tovarno zaradi profita, ne pa v korist delavcev. Tako je ideologija ameriškega in vsakega drugega kapitalizma. Le, da je ameriški v boju proti delavcem veliko bolj agresiven kakor pa na pr. v Veliki Britaniji ali v Franciji.

Vzrok je, ker je tam delavstvo organizirano politično in industrialno, dočim jih je v tej deželi v unijah le kakih pet milijonov, v politiki pa službujejo kapitalističnim strankama.

V takih okoliščinah ameriški kapitalisti niso pričakovali toliko in tako velikih stavk, kakor so se dogodile t. l. Odpor delavcev jih je presenetil, toda ugonobili so ga s svojo ekonomsko in politično silo.

Dekleta v Newmannu, Ga., ki so bila vedel piketiranja prignana v jetniški tabor, so zdaj zopet "svobodne".

Vendar pa bi rajše, da se bi stavke sploh ne dogajale in že, da se jih bi na kak način onemogočilo, kajti povzročajo jim visoke stroške in s tem škodo njihovim profitom.

Ko je predsednik Roosevelt nedavno v svojem govoru na radiu predlagal premirje med delavci in delodajalci, to je, da bi reševali nesoglasja brez stavk, so kapitalisti ta predlog takoj sprejeli. Njihova National Association of Manufacturers je dne 1. oktobra izdala proglas na naslov unij, posebno še na naslov konvencije A. F. of L. v San Franciscu, v katerem jih urgira, da naj sprejmejo predsednikov predlog enako "nesebično", kakor so ga osvojili delodajalci.

Pogoj zveze industrialcev je, da naj v tem "premirju" ostanejo v veljavi sedanji odnosi. To pomeni, da bi unije ne smele zahtevati priznanja, ampak pristati na ljubo izkoriščevalcem v princip odprte delavnice in ob enem gledati, kako si korporacije utrjujejo kompanijske unije.

"Mi smo za sodelovanje s predsednikom," pravi izjava industrialcev, "in storimo kolikor je v naši moči v prizadevanjih za okrevanje gospodarstva. Toda v teh naporih so velika ovira stavke, s katerimi unije uničujejo pot v splošno blagostanje dežele. Zato delodajalci pozdravljajo predlog predsednika Roosevelta za mirne odnose na ekonom-

Pretkana propaganda za municijsko industrijo

New York je v veliki nevarnosti pred japonskim napadom, čeprav je ob Atlantiku in mnogo tisoč milj od Japonske. Zedinjenim državam ni nobena dežela toliko nevarna, kakor Japonska. In ako se ne pripravimo na obrambo, bomo presenečeni.

To je dejal Rooseveltovi komisiji za planiranje zrakovplovbe brigadni general Wm. Mitchell, bivši pomožni šef v oddelku za vojno zračno floto. Zato je predlagal, da se naj newyorško ljudstvo začne vezbati za odhajanje iz mesta na varno, da bo dobro pripravljeno, kadar se bi mu bližala mikadova zračna armada. Še boljša obramba pa bo, pravi Mitchell, da postane ameriška zračna flota oddelek zase pod enim poveljništvom, namesto da je razdeljena med armado in mornarico. Zgradi se naj čimveč vojnih letal, ki bodo lahko plula nepretrgoma od 6,000 do 8,000 milj, torej toliko, da bi lahko dosegli Japonsko ter bombardirala njena mesta.

Z vsi resnostjo je komisiji priporočil, da naj predlaga z ozirom na Japonsko generalnemu štabu izdelati vojni načrt z vsemi podrobnostmi, kakor da vojna med to deželo in Japonsko že jutri izbruhne. Poleg aeroplanov naj si armada gradi zračne ladje zepelinske vrste, kajti 50 takih zrakovplovov pod sposobnim poveljstvom lahko uniči Japonsko v dveh dneh, je konstatiral Mitchell.

Mitchelli na Japonskem so to "ugotovitev" ameriškega Mitchellella na široko razglasili in posledica je žetev za municijske magnate v obeh deželah. Ljudstvo plačuje to blazno igro in s tem ob enem pomaga pospeševati nevarnost vojne.

Kakšna je sedanja uprava NRA?

V reorganizirani NRA je nekaj takozvanih progresivcev, med njimi odvetnik Richberg. Zelo važno mesto v nji ima Clay Williams, odkrit sovražnik organiziranega delavstva. On ima besedo pri sklepanju in odločevanju o pravilnikih (codes), torej o stvari ki je za delavstvo najvažnejša. Bogastvo si je nagrabil v izkoriščanju delavcev velike tobačne tovarne, v kateri ima vodilno ravnateljsko službo. Ko so se vršila pogajanja za določitev minimalnih plač v new dealu, je dejal, da je 40c na uro pretirana mezda celo za izučene delavce! Delegati AFL so na svoji konvenciji v San Franciscu apelirali na predsednika Roosevelta, da naj tega sovražnika ljudskih koristi odslovi iz NRA. Predsednik tega seveda ne bo storil, ker hoče, da so v NRA zastopani "vsi interesi".

V prihodnji številki zapisnik X. rednega zbora JSZ

Priobčen bo v prilogi na 8. straneh. Angleški referati bodo objavljeni v posebnem delu v isti številki.

PO STAVKI — IZPRTJE

Na sliki so delavci in delavke v Gastoniji, N. C., ki so na apel predsednika Roosevelta in po navodilu svoje unije prenehali s stavko. Ko pa so se vrnili na delo, so se jim pri vstopu v tovarno ob zaklenjenih vratih režali v obraz kompanijski deputati. Ravnateljem družbe ni bilo všeč, kajti ob povprečni plači \$7 na teden je težko živeti. Namen izpirtja je, da se jih še bolj sestrada ter "nauči" pokorščine in "zadovoljnosti". Vlada kajpada ne posreduje v takih slučajih. Zadovaljuje se le z apeli.

ŠPANSKO DELAVSTVO V BORBI PROTI KLERIKALNI REAKCIJI

Oborožena sila na strani vlade. — Katoliški monarhisti na čelu borbe zoper proletariat

Pred tremi leti je špansko ljudstvo vrglo monarhijo, proklamiralo republiko in se izreklo za dalekosežne socialne ter gospodarske reforme. Mogočni red jezuitov je bil razpuščen in njihova imovina konfiscirana. Parlament je proglasil ločitev cerkve od države. Režim klerikalne reakcije je bil na tleh in cerkev je prvič v zgodovini Španije prenehala biti politična sila. Skozi stoletja tlačeno ljudstvo je dalo duška tej osvoboditvi s požiganjem cerkva in samostanov. "Španija je svobodna," je vpilo.

Toda revolucija v Španiji ni šla dovolj daleč. Gospodarske reforme se ni izvedlo v zadostni meri. Medtem je vstajajoči kapitalizem v Španiji konsolidiral svoje moči, delavstvo pa je svoje trošilo v medsebojni borbi.

Ko je prvo navdušenje med ljudstvom poleglo, se je pričelo spet nagibati k cerkvi. Papeževa diplomacija je duhovščino v Španiji instruirala, da naj igra vlogo mučenika za sveto vero, ko pa bo prilika, naj ljudstvo zopet privabi pod svoje okrilje. V tej "mučeniški" dobi matere cerkve se je pojavilo novo katoliško gibanje pod vodstvom mladega Jose Marie Gil Roblesa, ki se je v organiziranju katoliške stranke poslužil fašistične taktike. V zadnjih dveh letih je Roblesova stranka s pomočjo jezuitske morale in s podporo duhovščine ter Rima postala ena najjačih v državi. Je močna v parlamentu in v vladi Alejandro Lerrouxa je dobila tri važne portfelje: justičnega, delavskega in agrikulturnega. Lerroux, ki je prevzel vlado 2. oktobra v zaveznitvu s klerikalci, je bil večasi smatran za republikanca. Bil je že večkrat v vladi. Po postanku republike je imela Španija enajst kabinetov. Skoro vsak je bil korak na desno, sedanji pa je velik korak iz republike v fašizem in monarhijo. Današnja klerikalna stranka je prav tako reakcionarna in monarhistična, kakor je bila pod monarhijo, četudi se ljudstvu predstavlja za nekaj novega.

Dne 3. oktobra je delavski vrhovni svet, v katerem so se združili za skupen boj socialisti, sindikalisti in komunisti, proglasili s tajnimi seli generalno stavko, kajti vladna cenzura delavstvu ne dovoljuje rabo brzojava, pošte in tiska v namene stavke.

Razen v Kataloniji in v izjemo nekaterih mest, so v teku dobrega leta zavladali v vsi Španiji reakcionarji. Pri zadnjih parlamentarnih volitvah je delavstvo izgubilo odločujoče število mandatov, ker je šlo v boj nesložno in enako nesložno tudi meščanske republikanske stranke.

Izmed delavskih struj je socialistična stranka najjača, istotako njena zveza unij. Na drugem mestu so sinikalisti, in poleg teh sta v Španiji dve komunistični stranki: stalinovci in trockijevci. Slednji so bili za sporazumno delo s socialisti takoj ko je prišla revolucija v opasnost, od Moskve priznana komunistična stranka pa šele v sedanji krizi.

Vlada je poslala za udušitev stavke nad delavce armado. V nekaterih industrijskih mestih je nastopila proti delavcem s topovi, kakor meseca februarja na Dunaju. Civilna garda, ki je v Španiji državna žandarmerija in bila od davnih dni trenirana zaduševati upore in stavke, pa tokrat ni bila tako prvi volji izvrševati povelja vlade. Njen komandant je Lerroux celo dejal, da se naj v svojem boju proti delavski opoziciji ne zanaša preveč nanjo. Toda po dveh dneh delavskega upora je bila civilna garda popolnoma na strani vlade.

Delavski vrhovni svet, kateremu načeljujejo socialisti s proporenim zastopstvom ostalih delavskih struj, je proglasil stavko v namenu, da obvaruje republiko pred fašizmom in klerikalno reakcijo in ako mogoče, vrže sedanjo vlado ter jo nadomesti s proletarsko.

Borba med delavstvom in reakcijo se je že prve dni razvila v civilno vojno. Delavstvo je osvojilo javne urade s silo, kjer je moglo, toda oborožena predstavlja za nekaj novega.

JAPONSKI MILITARISTI ZA NACIJSKO POLITIKO

Generali in admirali se postavljajo na čelo dežele. — Zahteva za 3,000 vojnih aeroplanov

Vzlic mirovnim pogodbam je oboroževanje danes splošno "prospevajoča" industrija

MILITARISTI, to je, generali in admirali, so na Japonskem v politiki veliko vplivnejši faktor kot na pr. v Angliji, Franciji ali v Rusiji. Profesionalni militaristi v mikadovem cesarstvu narekujejo vladi, kaj sme in kaj ne sme. Včasih jo s svojimi progami in intrigami spravljajo v vnanji in tudi v notranji politiki v težke zadrege. Kadar na pr. minister vnanjih zadev v imenu vlade izjavlja, da je Japonski politika miru glavni smoter v odnosih med deželami, pridejo militaristi in s kakim člankom, proglasom ali z resolucijo postavijo vladno trditev na glavo.

Vsa javnost ve, da ko hitro bi kaka vlada v Tokiu profesionalnim militaristom (generalom in admiralom ter njihovim zvezam oficirjev) ne ugajala, so jo pripravljene vreči s silo, ako bi bila sila v to sploh potrebna.

Mnogim mlajšim poveljnikom in oficirjem japonske armade je v veliko vzpodbudo nemški diktator Adolf Hitler. Divijo se njegovemu kljubovanju zapadnim velesilam (Franciji, Italiji, Veliki Britaniji, Rusiji in tudi Zed. državam) in veseli jih njegovo robantenje proti privatnim interesom, dasi je tega čezdalje manj. Kajti Hitler je vpil in jim pretel s svojim "narodnim socializmom" le dokler ni bil v vladi. Zdaj je on veliko bolj pod kontrolo kapitalistov kakor pa oni pod njegovo. Politično gibanje japonskih oficirjev je to poglavje Hitlerjevega fašizma prezrlo in se navdušuje za njegov program, ki je ostal v Nemčiji samo na papirju.

V sedanji vladi je zastopnik profesionalnega japonskega militarizma vojni minister. Vojni oddelek se smatra za vlado nad vlado. Zahteva, da se mora vse življenje v deželi gibati po njegovi volji. Vse to je na Japonskem znano. Kljub temu je vojni oddelek s svojo brošuro, ki jo je izdal dne 1. oktobra v 160,000 izvodih, povzročil veliko zmede med japonskimi politiki. Kajti v nji "armada" prvič odkrito izjavlja, da je za nacijski fašizem in proti "individualizmu". V nadomestilo predlaga vzgojni sistem, ki bo japonsko nacionalističen in ki bo kritično motril zapadno kulturo ter tujo literaturo. Ekonomski sistem, ki temelji na individualni sebičnosti, se naj odpravi in nadomesti se naj ga z gospodarsko uredbo, ki bo odgovarjala potrebam in idealom cesarstva. Gospodarske odnose med

(Nadaljevanje na 5. strani.)

MUSSOLINIJEV PARADNI CIRKUS ZA ITALIJO ZELO DRAGA ZABAVA

Milijon dolarjev za dekoriranje Milana. — Pretenje Jugoslaviji. — Prisilno navdušenje

"Il duce" je zavistno opazoval, kako si "der fuehrer" gradi legendarno popularnost s prirejanjem masnih ceremonij, v katerih je on glavna točka. Spravi skupaj pol milijona ljudi, tej množici priredi parade vseh vrst, mesta mu okinežajo z zastavami in slavalokami — za zabelo pa množica sliši govor svojega velikega voditelja in osvoboditelja.

Tudi il duce je dober "komedijont". V Italiji se gospodarska kriza veča toliko, da preti deželni bankrot. Ljudstvo si mora bolj in bolj stiskati pasove. Nezadovoljnost raste posebno na industrialnem severu Italije. Vse te nepravilice je Mussolini rešil s cesarskim obiskom Milana in nekaterih drugih mest na severu. Milan so mu morali okinežati kakor da se vrača slaven osvovjatelj z lavorikami zmag iz tuje dežele. Ljudstvu v Milanu je bilo ukazano okinežati hiše z zastavami, zelenjem, Mussolinijevimi slikami in z lampijoni. Mesto pa je zgradilo na trgih začasne vodomete in slavaloke. V ta namen je porabilo med drugim milijon električnih žarnic. Mussoliniju v pozdrav je bilo nalepljenih 350,000 plakatov v barvah. Ceremonij na trgu pred milansko katedralo se je udeležilo četr milijona ljudi. Tudi zunanost katedrale je bila okinežana v počast il duceja.

Takoj dopoldne, ko je prišel Mussolini v Milan, so ga postavili na vzvišen oder, mimo njega pa je korakalo 15,000 kmetov v "narodnih" nošah, vsi premočeni vsled dežja. Nosili so v rokah snope,

kokoši, sočivje itd. v dar Italiji in njenemu duceju.

Okinežanje Milana je stalo 10 milijonov lir, ali približno milijon dolarjev v ameriški večaki. Ta milijon si je morala bedna raja pritrpati od ust, da je zadovoljila nečimurnost il duceja, ki s cirkuškimi pohodi "utrjuje moralo" in opogumlja ljudstvo za nove napore.

V svojem govoru v Milanu, na katerega je s svojo propagando pripravil ves svet (bil je oddan v druge dežele po radiu) je primerjal sedanjo oboroženo silo Italije z močjo nekdanjega rimljanskega cesarstva ter svaril Jugoslavijo in Nemčijo, da naj nikar preveč ne skušata potpežljivosti Italije, ako hočeta sebi dobro. Delavce v Italiji pa je v tem govoru zagotovil, da jim bo izboljšal življenjski standard, dasi ga jim v resnici poslabšava. S takim slepilom jih misli hipnotizirati, da bi nekaj verjeli, kar vedo, da ni res.

Se predno je prišel "priljubljeni" duce v Milan, je mesto mobiliziralo tisoče zvestih fašistov za izredno policijsko službo. Njihova naloga je bila paziti, da se Mussoliniju ne pripeti nič žalega. V njegovo varnost so aretirali stotine delavcev, ki so osumljeni, da so tajni pristaši socialističnega in komunističnega gibanja, in jih držali tiste dneve v ječi.

Kljub dragemu pompu pa Mussolini ni mogel v masi milanskega proletariata vzbuditi entuziazma za svojo stvar, kajti ovacije so bile monotone in prisiljene, poroča članka Tribuna.

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.

Izhaja vsako sredo.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze.
 MAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00;
 za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.
 Zaposelstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu naj-
 poznaje do ponedeljka popoldne za preložitve
 v številki tedenskega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Work-
 men's Publishing Co., Inc.
 Established 1906.

Editor: Frank Zaitz
 Business Manager: Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States, One Year \$3.00; Six Months \$1.75;
 Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year
 \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

3639 W. 26th St., CHICAGO, ILL.
 Telephone: Rockwell 2864.

Vztrajna "justica"

Vrhovno sodišče države Alabame je po-
 novno zavrnilo priziv proti smrtni obsodbi
 dveh črncev, ki sta bila zaeno s svojimi to-
 variši obsojena pred tri in pol letom zaradi
 posilstva. V ameriški javnosti je ta sodna
 procedura znana pod označbo "Scottsboro
 Case".

Obrambo vseh devetih obtoženih črncev
 je prevzela National Labor Defense, kar je
 južnjaške avtokrate jako razdražilo. Njihov
 sodni izrek je skozi vsa tri leta ponavljanje
 smrtnih obsodb.

Obsojeni črnci so bili doslej oteti smrtni
 kazni s pomočjo višjih sodišč. Tudi zdaj je
 vložen priziv na zvezno vrhovno sodišče. Ako
 zadeve spet ne reši njim v prilog, bosta prva
 dva obsojenca usmrčena 7. decembra, ostali
 pa bodo morali prestati določena leta v kaz-
 nilnici.

Okoščine, v katerih je bil zločin baje stor-
 jen, se bi moralo na sodišču smatrati za olaj-
 ševalne. Vrhutega je ena izmed žensk po-
 zneje svojo obtožbo umaknila in zankala
 posilstvo. Prosekutorji v Alabami trdijo, da
 so ji "komunisti" za ta umik plačali tisoč
 dolarjev.

Vsekakor je zadeva zamotana, ker je do-
 bila politično in razredno ozadje. Prav vsled
 tega menda "justica" v Alabami hoče do-
 kazati, da je nepamirjiva. Toda ako bi tega
 "ozadja" ne bilo, je prav tako res, da bi bili
 obtoženi črnci že pred dobrim letom usmr-
 čeni.

Obsojeni scottsboroški črnci ne vedo nič-
 sar o komunizmu. Ko so bili aretirani, sploh
 niso vedeli, da je kje na svetu država, ki se
 imenuje Rusija, niti ne, da sta v Zed. drža-
 vah poleg republikanske in demokratske
 tudi socialistična in komunistična stranka.
 Ko pa se je zanje zavzela I.L.D., so jih začeli
 kar naenkrat razglabati za komuniste.

I. L. D. se je postavila na čelo njihove
 obrambe zato, da bi med črnci pristašev
 za komunistično stranko. Temu pa "justica"
 v Alabami kljubuje in zato naj par črncev
 plača ta boj s smrtjo.

Ako je zvezno vrhovno sodišče pametno,
 bo obsodbo razveljavilo. Tak izrek bi kori-
 stil vsem prizadetim in vsekakor tudi tistim
 reakcionarjem v Alabami, ki mislijo, da
 mora iti vse tako kakor ukazuje njihova
 trma. Ne gre se za vprašanje, ali naj bosta
 dva zamorca več ali manj na svetu, ampak
 kdo naj koga užene. Alabama noče biti "po-
 razena" in zato vztraja. Vrhovno sodišče
 ima zdaj odločiti, ali naj zmaga zasleple-
 nost, ali razsodnost.

Po 15. mesecih

Po 15. mesecih demokratske administra-
 cije in demokratskega kongresa je brezpo-
 selnih še vedno nad 10.000.000. Plače so še
 vedno nizke. Stavke se ugonablja z brutal-
 no silo kakor se jih je pod republikansko ad-
 ministracijo, s to razliko, da se pod demo-
 kratki porablja toliko plinskih bomb v bojih
 proti stavkoječim delavcem, da postaja to
 že svetovni škandal.

Zivljenske potrebščine so letos okrog 4
 odstotke dražje kakor l. 1933, dočim dolar
 ni več prejšnji dolar. Vrednost mu je zniža-
 na blizu polovica, četudi njegova kupna moč
 v tej deželi ni še padla toliko.

Kako je že rekel Lincoln? Konstatiral je,
 da je mogoče vleči za nos vse ljudi le nekaj
 časa, ampak ta "nekaj časa" traja po krivdi
 "vseh ljudi" veliko predolgo. Prav nič jih
 ne bi stalo, če se bi hoteli spametovati. Uvi-
 deli bi, da je kapitalistična stranka kapita-
 listična in zato ne more delovati drugače
 kakor za kapitalizem. Na podlagi tega spo-
 znanja bi krenili v socialistično stranko in
 zmaga bi bila njihova in zanje, ne za izko-
 riščevalce.

Ali veste?

Ali si morete razložiti, čemu je demokra-
 tom ali republikancem tako lahko dobiti
 med delavci agitatorje za svoje kandidate,
 medtem ko se dela za svojo stranko delavci
 večinoma branijo?

GLAVNE OSEBE, KI DANES UPRAVLJAJO NRA

NRA, ki je bila ustanovljena zato, da se s kontro-
 lirano produkcijo in zvišanjem cen ter plač povrnemo
 v "prosperiteto", ima zdaj bolj raztegnjeno vodstvo,
 kakor v času, ko ji je načeljeval general Hugh John-
 son. Ali tudi zdaj ne bo ustregla potrebam. Kajti usta-
 nova, ki hoče zadovoljiti vse, ne ustreže nikomur. V
 sredi slike je odvetnik Donald R. Richberg, ki je zdaj
 nekak predsednik širšega odbora. V kapitalističnih
 krogih ga razglabljajo za radikalnega "newdealerja".

Na vrhu na levi je tajnik za notranje zadeve H. L.
 Ickes. Bil je v republikanski stranki, toda l. 1932 je na-
 stopil proti Hooveru in agitiral za Roosevelta. Po mi-
 šljenju je smatran za progresivca v smislu lafollettov-
 cev v Wisconsinu. Na vrhu na desni je Chester C. Da-
 vis, ki reprezentira v NRA department za agrikulturo.
 Spodaj na levi je delavska tajnica Frances Perkins in
 na desni Harry Hopkins, ki je boss zvezne reliefne
 uprave.

KONFERENCA IN VELIKA MANIFESTACIJSKA PRIREDITEV V WAUKEGANU

Waukegan, Ill. — Prihod-
 njo nedeljo (14. oktobra) ob
 9. zjutraj se prične konferen-
 ca klubov JSZ in društev Pro-
 svetne matice, ki bo ena naj-
 večjih, ako ne največjih v zgo-
 dovini illinoiske-wisconsinke
 konferenčne organizacije.

V Waukeganu je danes se-
 dem društev in klubov, ki so
 v Prosvetni matici. Tukajšnji
 dramatični odsek Slov. nar.
 doma je obnovil redne seje in
 vaje. Na svoji seji 4. oktobra
 je sklenil postati spet aktiven
 član Prosvetne matice in izvo-
 lil je zastopnika na konfe-
 renco.

V prejšnji številki Proletar-
 ca je bil seznam do tedaj pri-
 glašenih zastopnikov konfe-
 renci. Dodati je treba še sle-
 deče: Dramatični odsek SND,
 Martin Judnich; Slovenska čit-
 talnica, Andrej Možek; Za-
 družni odsek, Anna Mahnich,
 Mary Brence; Gospodinski
 odsek SND, Frances Leskovec;
 društvo št. 119 SNPJ, Wauke-
 gan, Antonija Bezek, Jennie
 Miller; št. 449 SNPJ, Cicero,
 Ill., John Thaler. — Klub št.
 16 JSZ, Chicago, Frank Ben-
 china, Ludwik Wipotnik, Louis
 Volk, John Turk in Frances
 Swolshak; klub št. 37 JSZ,
 Milwaukee, Leonard Alperner;
 klub št. 45 JSZ, Waukegan,
 Rudolf Skala, Jack Mesec;
 klub št. 180 JSZ, West Allis,
 Wis., Vincent Pugelj; druš. št.
 16, Milwaukee, Joseph Kranjc.

Društvo št. 14 SNPJ, Wau-
 kegan, je izvolilo delegata v
 nedeljo 7. oktobra, toda to po-
 ročilo je bilo poslano zadnji
 petek večer in zato delegato-
 vega imena ni v tem seznamu.

Poleg teh so bili prej javlje-
 ni delegati: klub št. 1 JSZ, Pe-
 ter Bernik, Chas. Pogorelec in
 Karolina Maceri; Slavija št. 1
 SNPJ, Frank Alesh; klub št.
 224 JSZ, So. Chicago-Pullman,
 Ill., Maks Marolt in Peter Ver-
 hovnik; Nada št. 102 SNPJ,
 Minka Alesh; št. 584 SNPJ,
 Milwaukee, A. Kamnikar;
 Pioneer št. 559 SNPJ še ni
 poročil zastopnika.

Popoldanski program bo si-
 jajen. Sodelujejo v njemu, kot
 je bilo poročano v prejšnji šte-
 vilki, pevski zbor "Sava" iz
 Chicago in njegov kvartet,
 Frances Artach, Kristina Stri-
 tar, Paul Sifler, Helen Jereb,
 Rozi Sifler, Vinko Pink, To-
 maž Troha, Mimi Kern, Elsi
 Novak, Julia Končan, Frances
 Kirn in Robert Zakovšek. O
 teh je bilo podrobneje opisano
 v prejšnji številki.

Medtem smo dobili poročilo,
 da se povabila na sodelovanje
 odzovejo tudi heerk s. Pun-
 cerja iz W. Allisa, Wis. Tako
 bomo torej imeli priliko čuti
 tudi mladi pevki Leono in Lil-
 lian Puncer. Lillian bo pela

"Slepca", par pesmi pa zapo-
 jeja u duetu, med njimi "Naš
 maček". Na klavirju ju bo
 spremljala Frances Artach.

Ze smo bili v strahu, da iz
 Milwaukeeja ne bo udeležen-
 cev in ne sodelovanja z njiho-
 ve strani na popoldanskem
 sporedu. A zdaj obetajo, da
 pride precej velika skupina.
 Naravno, da je pripravljani
 odbor vzradošen. V sporedu
 sodelujejo torej kar tri nase-
 bine: Waukegan, Chicago in
 Milwaukee.

Dasi ni bilo iz Sheboygana
 do petka večer 5. oktobra še

Brezposelnim v Chicagu

Chicago, Ill. — V tem mestu
 je stotine rojakov, ki so me-
 sece ali pa že več let nezap-
 selni. Vseposved se brezposel-
 ni organizirajo v svoje klube,
 ki so združujejo v zveze, da
 se skupno bore proti mizeriji.
 Na west side v Chicagu tak
 klub že obstoji. Seje ima vsak
 prvi četrtek v mesecu v dvorani
 SNPJ. Tajniški urad vodi-
 ta Simon Trojar in J. Oblak.

Ta klub brezposelnih, ki je
 včlanjen v organizaciji Chi-
 cago Workers' Committee, si
 je dal za nalogo pridobiti nad-
 sto brezposelnih in drugih ro-
 jakov, ki žive na zapadni stra-
 ni, da se mu pridružijo. Na-
 men ima ustanoviti slovenske
 postojanke tudi v drugih delih
 Chicaga. Za člane sprejema
 ne samo brezposelne, ampak
 vsakega delavca, ki je pri vo-
 lji organizirati se v boju za
 zadostno podporo nezaposle-
 nim, za socialno zavarovanje
 proti brezposelnosti in za po-
 bijanje krivic, ki se gode brez-
 poselnim v reliefnih uradih.

Rojaki, ki ste brez dela,
 vstopite v ta klub. In tudi tisti,
 ki mogoče še imate delo, ali
 vsaj nekaj dni dela, postanite
 člani našega kluba, kajti naše
 geslo je, "mi potrebujemo vas
 in vi nas".

Po seji prošli četrtek je pre-
 daval Frank Zaitz in izvajal,
 da krivice ne bodo v sedanjih
 uredbi nikdar odpravljene, če
 jih ne odpravijo delavci sami.
 Za tako nalogo pa so danes
 prešibki, čeprav so v ogromni
 večini. Šele ko se organizirajo
 in začno misliti, bodo vrata
 odprta pravemu "New Dealu".

Po predavanju so bili na-
 vzroči postreženi in nato smq
 se razšli z zagotovilom, da
 moramo v ta klub pridobiti
 vse, ki skušajo brezposelnost
 na sebi, ali pa se zavedajo
 njenih zlih posledic. Na pri-
 hodnji seji bo govornik Chas.
 Pogorelec. — Poročevalce.

nikake prijave, se vendar na-
 dejamo, da bo tudi ta nase-
 lina uvidela koristnost in važ-
 nost konferenc ter poslala za-
 stopnike, ki bodo pomagali pri
 našem skupnem delu.

Naj še omenim, da je odbor
 za aranžiranje sporeda pova-
 bil 15-letno pevko Josephine
 Kavčič. Ob tej priliki nastopi
 prvič na našem odru. Poje na
 tukajšnji radio postaji. Igra
 tudi na kitaro.

Slovenski govornik bo Frank
 Zaitz.

Spored je torej jako pester
 in urejen tako, da bo predva-
 jan brez zamud. Prične se to-
 čno ob 2:30. Po sporedu pa bo
 domača plesna zabava v spod-
 nji dvorani.

Kar bo prebitka, gre v konfe-
 renčno blagajno. Kako se
 razpolaže z njo, odločujejo
 zastopniki klubov in društev.
 Rojaki v Chicagu, Milwaue-
 keeju in Sheboyganu, pridite
 na to manifestacijsko priredi-
 tev konferenčne organizacije
 v čimvečjem številu, da skupno
 z Waukegančani in No. Čika-
 žani prisostvujete lepemu spo-
 redu in ob enem skupno poma-
 gamo k napredku delavskega
 gibanja.

Na zastopnike pa apeliram,
 da naj bodo v dvorani SND ob
 9. dopoldne, da bomo mogli v
 tem kratkem času do sporeda
 izvršiti čim več dela.

Frances Zakovšek,
 tajnica konference.

Razno iz Bridgeporta

Bridgeport, O. — Ze od 1.
 aprila obratujejo tukajšnji
 premogovniki samo po 1 do
 dva dni v tednu, včasih tudi nič.
 Delavce tolažijo, da bo vsak
 čas boljše "zarono" toda na-
 mesto na boljše gre na slabše.
 Večina članov kluba št. 11 je
 vposljenih, oziroma vpisanih
 za vposlitev v premogovniku
 Blaine. A zaslužka skoro no-
 benega. Zima je na pragu in
 slabo se obeta.

Ljudje godrnjajo in kolne-
 jo. Ako bi znali razsodno mi-
 sliti, bi rajše pristopili v socia-
 listično stranko in delali v nji
 za svoje pravice, ker bi to res
 kaj izdalo. Z godrnjanjem pa
 ne bodo nikdar odpravili kriv-
 ic in mizerije.

V namenu širjenja resnice
 priredi klub št. 11 v soboto
 13. oktobra v Društveni dvorani
 na Boydsville veselico in
 shod, Frank Ledvinka, znan
 vsem v tem kraju, bo govoril
 v prid zadostne starostne po-
 kojnine in zavarovanja proti
 brezposelnosti. J. H. House iz
 Barnsvilla, ki je socialistični
 kandidat za državnega sena-
 torja v našem kraju, bo govo-
 ril v prid šolskega zakonika,
 ki ga ima v programu, in v ko-

rist soc. stranke v splošnem.
 Govoril bo tudi stari veteran
 John Fettes iz Martins Ferry
 za ojačanje naših aktivnosti.

Udeležite se te prireditve
 vsi člani, somišljeniki in prija-
 telji našega gibanja iz vseh
 naselbin tega okraja. Vstopni-
 na je samo 10c. Ako bo kaj
 prebitka, ga obrnemo v prid
 Proletarca in v prid socialisti-
 čne agitacije v splošnem. To-
 rej v soboto 13. septembra vsi
 v Društveno dvorano na Boyds-
 villu. Po shodu bo plesna in
 prosta zabava.

V mojem poročilu 26. sep-
 tembra je bila pomota glede
 sklepa našega kluba o agita-
 ciji za več naročin Proletar-
 cu. Klub je namreč sklenil pla-
 čati trimesečno naročnino na
 Proletarca vsakemu članu,
 ako se zaveže, da ga bo potem
 sam naročil. Sklep torej velja
 samo za CLANE kluba, ne pa
 za nečlane, kakor je bilo po-
 motoma omenjeno.

V glasilu KSKJ sem čital
 članek, da mladina noče socia-
 lizma, češ, da je to priznal celo
 sam tajnik SNPJ na pollet-
 ni seji gl. odbora. Seveda je
 vse skupaj zelo zavito spisa-
 no, Mladina, ki socializma no-
 če, je skrajno nevedna, česar
 glasilo KSKJ ni omenilo. Tista
 mladina pa, ki se zanima za
 delavske probleme, je razum-
 na in z njo je veselje delati.
 To smo videli na zboru JSZ v
 Clevelandu, na katerem se bi
 urednik glasila omenjene jed-
 note lahko kaj poučil, ako bi
 se potrudil v dvorano Sloven-
 skega delavskega doma.

Ko sem bil prve dni septem-
 bra v Clevelandu, je nanesel
 slučaj, da sem se sešel z 28-
 letnim fantom, ki je v trgovini
 vzgojen. Veliko je govoril, ka-
 kor je navada takih ljudi, po-
 bijal socializem, ki pa mu je
 španska vas, in delavske boje
 je tolmačil v popolnoma zgre-
 šenem smislu. Uvidel sem, da
 je vzgojen po kopitu inteli-
 gence v Pirčevih krogih. Ko
 je fant povedal to in ono, sem
 ga vprašal o par stvarih, pa
 je prišel v zadrego, da mu je
 šinila rdečica v obraz. Sprva
 pokonci ko pav — a v teh za-
 gatah je moral zleteti navz-
 dol. — Joseph Snoy.

LISTNICA UREDNIŠTVA

V prošli številki je bilo v
 dopisu iz Johnstowna zapisa-
 na, da se bo prireditve kluba
 št. 65 vršila v nedeljo 7. okto-
 bra. Pravilno bi se moralo glasi-
 ti "v soboto 6. oktobra". Do-
 pis je bil poslan v angleščini,
 ker pa na angleški strani zanj
 ni bilo več prostora, je bil pre-
 veden v slovenščino. Prevalje-
 lec je besedo Saturday v na-
 gličji bral za Sunday in tako
 se je dogodila ta pomota,
 katere nam je zelo žal, ker
 vemo, da konfuzne objave v
 datumi škodujejo priredbam.
 Dopisnicu Frances Langerhole
 ne zadene za to pomoto nika-
 ka odgovornost.

Anton Blasich, Fontana,
 Calif. — Vaš dopis je prišel
 prepozno za to številko. Bo
 objavljen s komentarjem v
 prihodnji številki.

H. Pečarič, Nanticoke, Pa.
 — Priporočilo bomo upšte-
 vali.

Soc. zbor "Zarja", Clevel-
 and, O. — Prepozno za to iz-
 dajo. Prihodnji gotovo.

"RDEČE ROŽE"

V NEDELJO
 21. oktobra
 V DVORANI
 ČSPS
 Chicago

NAŠI KLUBI V CLEVELANDU

F. Z.

IV.

V splošnem pojmovanju je St. Clair Ave.
 centrum trgovskega, društvenega in kultur-
 nega življenja vseh clevelandskih Slovencev.
 To je v precejšnji meri res. Vendar pa je
 Collinwood danes skoroda prav tako važen
 del slovenske nasebine v "metropoli", ka-
 kor oni okrog St. Clairja.

Dočim je slednja več ali manj v pojema-
 nju vsled vzrokov, ki so nekaj naravnega v
 vsakem velikem ameriškem mestu, je Collin-
 wood raste v številu. Tja so vabile rojake
 nove delavnice in zaeno s temi nove hiše, ki
 so bile v primeri z onimi na St. Clairju no-
 vejše in moderneje — kar tudi nekaj po-
 meni. Tako je Collinwood dobil prvenstvo
 v privlačnosti naseljevanja, dočim je cen-
 trum aktivnosti ostal na St. Clairju. Tam sta
 oba slovenska denarna zavoda — neglede
 kaj kdo danes misli o njima. Na St. Clairju
 izhajata dva slovenska dnevnik in dva slo-
 venska tednika. Ob tej ulici je Slovenski na-
 rodni dom, ki rad poudarja, da je največji
 in najlepši izmed vseh slovenskih dvoran v
 Ameriki. Blizu tu je tudi slovenska cerkev
 sv. Vida, ki je baje največja slovenska žup-
 nija v Ameriki. V letih te krize si je posta-
 vila nov hram božji — o katerem pravijo,
 da je največje svetišče, kar so jih še kdaj
 zgradili slovenski dolarji v tej deželi. Veliko
 dolarjev bo treba rojakom še plačati, kajti
 dolg je visok — ampak novi hram sv. Vida
 že služi svojemu namenu.

St. Clair je tudi ulica spominov. Tu je bilo
 včasih vse bolj domače kakor danes — "za-
 res kakor v starem kraju". Tisoči, ki niso
 več v Clevelandu, in oni, ki so še v tej naj-
 večji naši nasebini, se z veseljem spominajo
 prijetnih dni, zabav in rajanja, sej, debat
 in tudi pretepoz v tem svojem središču.

Danes je St. Clair na račun Collinwooda
 izgubil veliko stanovnikov, toda vloga prven-
 stva je ostala še stari nasebini. To velja
 tudi kar se tiče klubov JSZ.

V Collinwoodu sta dve slovenski dvorani:
 ena na Holmes Ave., ki je prvi slovenski
 dom v tem mestu, in druga Slovenski delav-
 ski dom na Waterloo Rd. Dokler ni bilo te-
 ga, so se vršile prireditve delavskega zna-
 čaja v Slovenskem domu, četudi je bilo do-
 movo vodstvo naklonjeno cerkvi.

Bil sem v Slovenskem domu na Holmes
 Ave. na konferencah in na zabavah še ko je
 bil nepredelani — ampak bil je središče Slo-
 vencev v tem delu Clevelanda. Otvorili so ga
 avgusta 1919. Dal je vzpodbudo drugim sli-
 čnim akcijam — med njimi ideji za zgradi-
 tev slovenskega delavskega doma v Collin-
 woodu, ki je bil odprt januarja 1927.

Ampak to ni toliko važno v spisu, ki ima
 pred vsem obravnavati o razvoju in delu
 klubov JSZ v Clevelandu.

Zanimivo je, da je bilo v Collinwoodu po-
 vprečno več radikalno mislečih slovenskih
 delavcev, kakor pa v nasebini ob St. Clair
 Ave. Prvi socialistični klub v Collinwoodu
 je bil ustanovljen, v kolikor morem razvi-
 deti iz podatkov, aprila 1911. Njegov taj-
 nik je bil Alojzij škof. Oslanjal se je za svo-
 je aktivnosti največ na klub št. 27, ki se je
 tedaj razvijal v največji in vodilni slovenski
 klub v JSZ. Zaradi tega je bil klub št. 49
 vedno več ali manj obsenčen. Tudi ni imel
 tolike prilike uveljaviti se s prireditvami
 kakor klub št. 27. Stori pa je mnogo na agita-
 toričnem polju. Čitateljem bi bilo nedvomno
 zelo ustrezno, če se bi na pr. Joseph Jauch
 lotil zgodovinskega opisovanja o početkih in
 razvoju delavskega gibanja med Slovenci
 v Clevelandu. Lanski zgodovinski prispevek
 Simona Kavčiča v Proletarcu o začetnih po-
 kusih na polju socialistične organizacije in
 socialističnega časopisa med ameriški Slo-
 venci je bil ne samo zanimiv spis, ampak
 tudi vreden prispevek k naši zgodovini. Ako
 se "old-timerji" v Clevelandu ne potrudijo
 spraviti svoje spomine v tisk, bo njihovo po-
 glavje pozabljeno, kajti pogrebni, katerim
 prihajamo polagoma v roke, navadno niso
 zgodovinarji in se ne zmenijo za pisanje,
 razen kadar pišejo račune. Izjema v Clevel-
 andu je eden, čigar dopisi in taka šara niso
 bogve kolikšne vrednosti — posebno še ne
 za našo zgodovino.

Klub št. 49 se je v medvojnih letih razvil
 že v močno postojanko. V svoji taktiki se je
 smatral za bolj revolucionarnega kakor pa
 je bil klub št. 27. To naziranje je imelo tudi
 svoje posledice, ki pa so bile pogubne za
 klub v Collinwoodu, medtem ko je klub št.
 27 vodil svojo barko tudi skozi medvojne
 in povojne viharje dokaj spretno in se ohranil.
 Sodrugi v Collinwoodu so se l. 1919 naglani
 popolnoma k takozvanemu levemu krilu, ki
 je tedaj vzniklo v socialistični stranki v or-
 ganizirani obliki in izdajalo tudi svoje gla-
 silo. JSZ so vsled njenega sklepa na spring-
 fieldski konferenci, ki se je vršila v jeseni
 1918 ob priliki konvencije SNPJ, zelo obso-
 jali. Tudi mnogo drugih članov ni soglašalo
 z ločitvijo od stranke. Klub št. 49 je postal
 temu sklepu odprto nasproten, daš šele ka-
 kega pol leta pozneje. Ne vem, če je bil kdo
 njegovih članov l. 1918 v Springfieldu ali
 ne, kajti o sklepu za izstop sem izvedel šele
 ko so se delegati konvencije SNPJ vračali iz
 Springfielda. (Dalje prihodnjič).

E. ZOLA:

RIM

Poslovenil ETBIN KRISTAN

(Nadaljevanje.)

Bila je stara Italija s svojo večno galio in s svojim pomanjkanjem zaupnega, toplega življenja. Po čudo krasnem marmornem tlaku, na katerem bi noge otrpnile, so morali razgrniti nekoliko preprog, in pred kratkim so postavili še naprave za kurlavo, kjer se pa niso upali kuriti, iz strahu, da bi se papež ne prehladil. Najbolj pa je čutil Pierre, ko je stál in čakal, izredno tišino, ki mu je silila noter v kosti.

Ura iz ebenovine je bila devet. Začudil se je. Kaj, da je minilo šele deset minut, odkar je stopil skozi bronova vrata? Misli je, da je bil že cele dni na potu. Hotel je zdaj premagati nervozni pritisk, ki ga je davil; zakaj nikdar se ni mogel zanašati nase, vedno se je bal, da se mu pogrezne mir in razsodnost v navalu solz. Korakal je gorindol, šel mimo ure, pogledal razpelo na mizici in ogledaval kroglo svetilke, na kateri so bili mastni prsti kakšnega sluga zapustili odtise. Svetila je tako rumenkasto in slabotno, da bi jo bil najraje privil navzgor, pa se ni upal. Potem je postal, pritiskajoč čelo na šipo pri oknu, ki je gledalo na Petrov trg. Za minuto ga je pograbilo. Skozi špranje slabo zaprtih žaluzij je videl ves ogromni Rim, ki se je razprostiral pred njim.

Pierre je odstopil od okna in ves se je stresel, ko je zaslišal lahek šum korakov. Misli je, da prihajajo ponj. Šum je prihajal iz sosednje, male prestolne dvorane: Zdaj je opazil, da so ostala vrata napol odprta. Ker ni ničesar več slišal, se je ohrabil, stopil v svoji mrzlični nepotrpežljivosti naprej in iztegnil vrat, da bi kaj videl. Tudi tukaj je imela precej velika dvorana stene pokrite z rdečim damastom; pozlačen naslanjač z rdečim baržunom je stal pod nebom iz enakega baržuna, tudi tukaj je opazil neizogibno stebrično mizo, visoko slonokoščeno razpelo, uro, dvoje svetilk, lestence, dve veliki vazni na podstavkih, dve nižji, okrašeni s podobno Svetega očeta, iz sevrске tovarne; vendar je bilo tukaj opaziti nekoliko več udobnosti. Smrnska preproga je pokrivala ves tlak iz marmornih plošč, ob stenah je stalo nekoliko naslanjačev, navidezen, s tkanino zagrnjen kamin je bila kakor pandan stebrični mizi. Papež, čigar soba se je odpirala v to dvorano, je tukaj navadno sprejemal osebe, katere je hotel počastiti. Pierre je še močnejše vztrepetal, ko je pomislil, da ima prekoračiti le še ta prostor, da je tam, za onimi enostavnimi lesenimi vrati že Lev XIII. Zakaj puščajmo, da čaka? Ima li biti sprejet v tej dvorani, da se izključi prevelika intimnost? Pripovedoval so mu bili o skrivnostnih obiskih, o neznanih, ki so jih na enak način molče vpeljevali ob tej uri. To so bile visoke osebe, in njih imena so se le šepetaje izgovarjala. Njega so smatrali pač za človeka, s katerim bi se kompromitirali, ker je hotel papež govoriti z njim v miru, ne da bi okolica kaj vedela o tem. Potem je nenadoma spoznal vzrok prejšnjega ropota; na stebrični mizici poleg svetilke je opazil lesen zabojček z ročmi, na katerem so bili ostanki večerje, posoda, nož in vilice, steklenica in kozarec. Razumel je, da je gospod Squadra v sobi opazil te reči, pa jih je odnesel vun in se zopet vrnil, da izvrši še kakšne hišne opravke. Poznal je veliko papeževo zmernost, vedel je, da južina na ozki mizici z lestencem in da se mu prinašajo vse jedi obenem v tem malem zaboju. Užival je kakšno mesno jed, malo prikuhe, na zdravnikov ukaz dva požirka bordoja, zlasti pa juho, buljon v skodelicah, ki jih je rad ponujal starim kardinalom, svojim ljubljencem, kakor se streže s čajem — krepka južina za starega samca. Za navadno hrano Leva XIII. je bilo določenih osem frankov na dan. Oj, pojedine Aleksandra VI., o slavnostni obed Julija II. in Leva X. Iz sobe se je zopet začul lahek šum, katerega si ni mogel razložiti; ustrašil se je zaradi svoje razvedrovanosti in je urno odmaknil glavo, ker mu je bilo, kakor da je hipoma vzplamtela vsa mala rdeča prestolna dvorana kljub mrtvemu miru, v katerem je spala.

Ker je premočno trepetal, da bi mogel ostati pri miru, je rajši z malimi koraki hodil semtertja. Ta gospod Squadra — zdaj se je spomnil, da mu je Narcisse pripovedoval

o njem. To je bila visoka oseba, najvažnejši, najvplivnejši mož, ljubljani komorni sluga Njega svetosti, edini, ki ga je mogel pripraviti do tega, da je oblekel za sprejemanje svež bel talar, če je bil tisti, ki ga je nosil, že preveč zamazan od tobaka. Njega svetost je tudi trmasto vztrajal pri tem, da se je ponoči popolnoma sam zapiral v sobo in da ni smel nihče spati pri njem; to se je zgodilo iz nezavisnosti, ali, kakor so pravili, tudi iz strahu skopuha, ki hoče biti sam pri svojem zakladu. To je povzročalo večno vznemirjanje, ker ni bilo modro, da se je starec v teh letih tako zagrajal; gospod Squadra je spal v sosednji sobi, ali zmirom je prežal in vedno je bil pripravljen, da prihití na najtišji klic. Tudi če je Njega svetost predolgo čul, preveč delal, je on posređoval. Ali v tem oziru je bilo s papežem zelo težko; če ni mogel zaspati, je vstal in dal po njem zbuditi tajnika, da mu je narekoval beležke za načrt kakšne enciklike. Kadar se je bavil s sestavo enciklike, bi bil lahko ostal noč in dan pri delu, kakor nekdanj, ko je bil ponosen na svoje lepe latinske verzice in ga je včasih jutranja zarja presenetila pilečega kakšno kitico. Spal je jako malo, ker je bil plen večnega dela, izrednega možganskega delovanja, in ker ga je neprenehoma preganjalo uresničenje kakšnega starega načrta. Samo spomin je zadnji čas oslabil. Morda je našel gospod Squadra Njega svetost vsled kakšnega prenapornega dela bolehnjega, ker je bil prejšnji dan, kakor so pravili, tako slab. Paziti pa ni maral nase.

Tiho je hodil Pierre gorindol, in polagoma ga je vsega prevzela ta velika in vzvišena postava. Od malenkostnih posameznosti vsakdanjega življenja je prišel do duševnega življenja, do vloge velikega papeža, ki jo je Lev XIII. gotovo mislil igrati. V cerkvi S. Giovanni di Laterano je bil videl neskončni friz, na katerem so portreti, in vprašal se je, kateremu papežu v tej dolgi vrsti srednjih ljudi, svetnikov, zločincev, veleumov bi bil pač Lev XIII. rad enak. Enemu prvih ponižnih papežev, enemu tistih, ki so si nasledovali v treh stoletjih skritega življenja, ki so bili enostavni vodje pogrebnih društev, bratovski pastirji krščanske občine? Papežu Damaziju, prvemu velikemu stavbeniku, učenjaku, ki je ljubil duhovne reči, verniku žive vere, ki je zvestim pobožnim tovarišem odpiral katakombe? Levu III., čigar hrabra roka je s pomazanjem Karla Velikega dopolnila razkol z vzhodom, ki je bil že vsled velikega odpada ločen, ki je v imenu edine, vsega močnejše volje božje in cerkve, poslej razpolagajoče s kronami, ustanovil vladu zapada?

(Dalje prihodnjic.)

AGITATORJI NA DELU

Izkaz naročnin, ki so jih poslali agitatorji "Proletarca".

Vse naročnine, ki jih pošljejo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so štete na bazi polletnih naročnin. Namreč agitator, ki pošlje eno celoletno, je zabeležen v tem seznamu z dvema polletnima.

IX. IZKAZ.

Poslane do prošle sobote:

Anton Jankovich, Cleveland, O.	19
Frank Martinjak in Jos. Novak, La Salle, Ill.	16
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	15
John Krebelj, Cleveland, O.	8
Henrik Pečarič, na agitaciji v N. Y.	6½
Jacob Rožič, Milwaukee, Wis.	6
Joseph Lever, Newburgh, O.	4
Joseph Snoy, Bridgeport, O.	4
Caroline Macerl, Chicago, Ill.	4
Bartol Yerant, Aliquippa, Pa.	4
Rudolf Fradel, Yukon, Pa.	3
John Teran, Ely, Minn.	3
John Zornik, Detroit, Mich.	3
Nick Triller, Library, Pa.	2
Frank Udovich, Chicago, Ill.	2
Frank Bizjak, Chicago, Ill.	2
Anton Dobrovolc, Girard, O.	2
John Podgornik, Cicero, Ill.	2
Frank Boltezar, Pueblo, Colo.	2
Anton Udovich, La Salle, Ill.	2
Fred A. Vider, Chicago, Ill.	2
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	2
John Jenko, Cuddy, Pa.	1
K. Erznöžnik, Red Lodge, Mont.	1
John Langerholc, Johnstown, Pa.	1
Andrew Sprogar, Elizabeth, N. J.	1
Jacob Tomec, Crafton, Pa.	1

Skupaj v tem izkazu (5 tednov) 120 polletnih naročnin. Prejšnji izkaz (5 tednov) 232½.

PRAVICA V DOMIŠLIJI

Kartonist Cargill skuša prikazati v tej sliki mnenje, da bi zločinstva v tej državi ne bila nikak problem, ako bi justica zagrabila krilce z vsvo svojo silo in jih nikoli ne izpustila iz rok. To je lepa želja, ki pa se v kapitalistični družbi ne bo mogla uresničiti, kajti kapitalizem je zgrajen na krivicah, tatvinah in zločinih.

OTVORITEV DRAMSKE SEZONE V NEDELJO 21. OKTOBRA

Chicago, Ill.—Drama "Rdeče rože" bo prva predstava kluba št. 1 v tej sezoni. Vprijaznjena bo v nedeljo 21. oktobra v dvorani ČSPS. Njeno jedro je industrialni boj, v katerem se jasno izražajo socialne krivice, ki jih brani obstoječi sistem s pomočjo hlapcev, katerih je milijone med delavci. Eni so špijoni, drugi se prikupujejo bossom z lizunstvom, tretji so pripravljene izvršiti tudi zločine, ako jim je naročeno. Poleg teh pa je množica petrnakov, ki so na prvi migljaj pripravljeni vrjeti le slabo o človeku, ki se bori za njihove koristi in jim hoče dobro.

Razumevanje razredne borbe je danes za delavce nad vse važno. Kajti vsak poraz in vsaka poravnava, ki je navidezno "patriotična" in "obojestransko" sprejemljiva, navadno pomeni poslabšanje razmer za delavce.

V tej drami igra do dvajset oseb. Charles Pogorelec bo predstavljal Toneta Jeriča, zaupnika delavcev, ki postane končno žrtev kompanijskih intrig. Tudi delavci se v kritičnem momentu obrnejo od njega, toda ko spoznajo svojo zmoto in prevaro, so toliko bolj navdušeni za svojega voditelja.

Njegovo ženo Cilko bo predstavljala Minka Aleš. Portretirala bo trpljenje matere delavke, ki ima poleg težke brige za dom tudi neprestano skrb za moža agitatorja, nad katerim vise sovražne sence. V teh naporih Cilka zboli in umre, toda moža ji ni dano videti, ker ga je oblast osumila umora in vrgla v ječo.

Vlogo Cilkine sestre Ivanke ima Angela Zaitz. Je delavka, ki razumeva težave proletarcev in zato zelo simpatizira z naporom Toneta Jeriča. France Majcen, ki je tudi delavski zaupnik v uniji, je njen zaročeneec. To vlogo ima Johnny Kachevar. Nemogoče je namy na kratko pojasniti, kako se razvija njuno poglavje v tej drami. Videli boste na predstavi sami, ko pridete 21. oktobra v dvorano ČSPS.

Izak Goldschmid v tej drami je tip kapitalista, ki ima poleg nagona po profitu tudi srce. (Predstavljal ga bo John Rak.

In potem mogočni, energični, brutalni Filder, ki je sicer po imenu le podravatelj, toda strah in mora nad delavci. To vlogo ima Louis Beniger, ki je obenem režiser igre.

Videli boste na odru delavko Mici, ki jo Filder ugonobi tako daleč, da si dekle samo konča življenje. Njeno vlogo ima Alice Artach. Zagotavljam vas, da so že do tu navešeni prizori vredni veliko več

kakor pa vstopnina 40c, kolikor stanejo vstopnice, ako jih kupite v predprodaji.

Delavci Markič, Božič in Dular, ki so zaupniki organizacije, bogate igró s svojim predstavljanjem navduševanja in omahovanja v kritičnem času. Njih vloge imajo Joseph Turpin, Frank Sodnik in John Hujan. Vlogo tovarniškega sluga ima Vinko Ločniškar. Tajnico ravnatelja Filderja bo predstavljala Marian Omahan, ki bo ob tej priliki prvič na našem odru. Orožnik bo John Thaler. In poleg teh ansambel drugih igralcev, ki jih zahteva ta igra v skupnih scenah.

Stiri dejanja te dramé se bodo vrstila pred vami. Igra, ki je vredna, da jo vpripori vsak delavski oder. V starem kraju je žela naravnost sijajen uspeh. Njen avtor je Jože Moškrice. Izdana je bila pred dobrim letom. V Chicagu bo zdaj prvič igrana.

Poleg te igre boste videli v nedeljo 21. oktobra prvič nastop klubovega mladinskega zbora v posebnih točkah. Ta del sporeda vodi Mary Jugg.

Po programu bo plesna zabava. Med dejanji in na plesni zabavi bo igral John Kachevar in njegov orkester. Ako vstopnice še nimate, vprašajte zanj kateregakoli člana ali članico kluba št. 1, ali pa tajnika kluba Petra Bernika. Dobite jih lahko tudi pri tajniku kluba št. 16 P. Swolshaku, ali pri P. Verhovniku, ki je tajnik pullmanskega-south-čikaškega kluba JSZ.

Če pa pridete mimo Proletarčevega urada, vprašajte za vstopnico John Raka.

Pravijo, da slovenska kultura v Ameriki nevarno šepa. Ako je to res, ni krivda kluba št. 1 in nikogar, ki je delaven in prosvetnim polju. Klub št. 1 bo delal s svojim pevskim, dramskim in prosvetnim odsekom naprej enako neumorno kakor doslej. Če bo tudi naše občinstvo enako brižno, tedaj nas ni treba biti strah za bodočnost naše delavske kulture. P. O.

Strah pred zavednim delavstvom v Franciji

Premier Gaston Doumergue je v par govorih v radiu svaril francosko ljudstvo pred nevarnostjo civilne vojne, s katero pretita sporazumno socialistična in komunistična stranka. Zaradi naraščajoče krize postaja situacija v Franciji politično in gospodarsko res čezdalje bolj opasna. Ni pa ji nevarno delavstvo, ampak demoralizirani kapitalizem s svojim fašizmom, ki ga organizira proti socialistični in komunistični stranki tudi v Franciji.

IZ ZAPISNIKA SEJE ODBOROV JSZ**Izčrpekan zapisnik izredne seje odborov JSZ 26. septembra 1934.**

Navzoči: od eksekutive F. Godina, F. A. Vider in Frank Zaitz; P. Bernik in J. Kopach, člana nadzornega odbora JSZ; Vinko Ločniškar in Angela Zaitz od nadzornega odbora slovenske sekcije; Anton Gardin, Ivan Molek in John Rak, člani prosvetnega odseka. Tajnik Chas. Pogorelec.

Odsotni: D. J. Lotrich, Joško Oven, Alice Artach, Geo. Maslach, Peter Kokotovich in Sava Bojanovich. O slednjih treh je poročano, da so zadržani vsled dela.

Za predsednika izvoljen Godina. Zapisnik prejšnje seje sprejet.

Tajnik poroča, da je ta seja sklicana predvsem zato, da se prečita zapisnik zadnjih dveh sej X. rednega zbora, in pa predlogi za spremembo k pravilom, ki jih v imenu odbora za pravila predloži Fr. Zaitz.

Agitacijski fond.

Dalje je s. tajnik poročal, da so nabiralne pole za novoustanovljeni agitacijski fond razposlane klubom in mnogim somišljenikom.

Prošli zbor JSZ.

Klubi JSZ v Clevelandu so prispevali \$133, in sicer vsoto \$33, ki so jo zbrali delegati v kritje stroškov banketa, in \$100 od prebitka svojih priredb tekom zbora. \$50 od slednje vsote je vpisanih v agitacijski fond JSZ in drugo v tiskovni sklad Proletarca. John Gorjanc, ki je bil referant o zadržištvu na zadnjem zboru, je dnevnico v vsoti \$3 prispeval v agitacijski fond. Za vožnjo nista ničesar računala Frank Cesen in Raymond Traunik iz Detroita. Dobiti bi imela vsak \$5. To vsoto sta poklonila Zvezi. Ivan Molek je vzel eno dnevnicu manj kot je bil upravičen, in Geo. Maslach dve manj. Peter Kokotovich je računala dve dnevnic in \$6 voznih stroškov, skupaj \$12, nakar je vsoto prispeval v podporo Proletarcu. Dnevnic niso računali: Alice Artach, John Rak, Anton Gardin, Chas. Pogorelec, Fred A. Vider in Fr. Zaitz. Ostale so v blagajni v korist konvenčnega fonda. Josephine Turk je prispevala vse tri dnevnic v vsoti \$9 tiskovnemu in agitacijskemu fondu Proletarca ter JSZ.

Skupnih stroškov z zborom imamo do te seje \$797.72. Popoln račun bo podan ob sklepu leta, ko bodo izplačani še drugi izdatki v zvezi z zborom (zapisnik, pravila).

Nominacije za tajnika.

Ze pred zborom so bile razpisane volitve za nominiranje kandidatov v urad tajnika JSZ. Rezultat je sledeči: 25 klubov je nominiralo Ch. Pogorelca, 1 Joško Ovna, 1 Donald J. Lotricha in 1 Frank Novaka.

Po zboru so bili čikaški klubi JSZ obveščeni, da naj nominirajo kandidate v odbore J. S. Z. Glasovnice bodo razposlane ko hitro klubi sporoče kandidate.

Kontest za dramska dela.

Na prošlem zboru je bila v razpravi sugestija s. Jartza, da se razpiše tekmo oziroma kontest za dramska dela, v katerega se naj povabi našo mladino. Osnutek je narejen in ga predloži tej seji prosvetni odsek.

Prosvetna matica.

Od prošle do te seje so se na to ustanovo obrnile za sodelovanje sledeče organizacije: Dramski klub Zora, Pueblo, Colo.; dr. št. 211 SSPZ, Gowanda, N. Y.; dr. št. 600 SNPJ, Johnstown, Pa.; klub št. 1, Chicago, Ill.; John Langerholc, za Slov. delavski dom, Johnstown, Pa.; klub št. 11, Bridgeport, O.

Poročilo tajnika sprejeto.**Kontest.**

Anton Gardin predloži osnutek za dramski kontest. Pravi, da prosvetni odsek med seboj ni v soglasju z vsemi določbami. Ivan Molek je proti

določbi, ki pravi, da se tega kontesta lahko udeleži vsako ne glede na narodnost ali če je član našega socialističnega gibanja. On priporoča, naj se kontest omeji le na naše člane in somišljenike med Jugoslovani.

Gardin smatra, da bi bilo široko odprto polje bolje, ker bi lahko preiskusili v pisateljevanju čimveč ljudi.

Vider pravi, da se obe mnenji lahko zagovarja ali pobija. Za nas je vprašanje, kakšen način bi bil boljši za Zvezo.

Bernik: Glavni namen tega kontesta je dobiti igre. Vseled tega je zato, da se polja za kontest ne omeji.

Rak je za načrt kakor je predložen. Govorita še Zaitz in Godina. Sedem glasov je bilo za načrt kakor je bil predložen in trije proti.

Nagrade so, prva \$25, druga \$15 in tretja \$10.

Angela Zaitz priporoča, da naj se bi poleg denarnih nagrad dalo tudi nekaj takozvanih priznanih pohval honorarni mention). Je pojasnjeval, da to načrt že predvideva.

Sklenjeno, da se razpis kontesta objavi v angleščini v Proletarcu, Prosveti in Enakopravnosti.

Zaitz, tajnik stavbinskega odseka, poroča o posloppju, o katerem je na prošli seji govoril D. J. Lotrich. Ako bi ga mogli kupiti, bi bilo treba več tisoč dolarjev za predelavo.

Bernik pravi, da bo breme, tudi ako posloppje moremo kupiti, jako težko. Je treba opreznosti, da ne zaidemo v prevelike obligacije, ki jih ne bi zmogli.

Se preide na čitanje zapisnikov zadnjih dveh sej X. rednega zbora JSZ. Bere Bernik. Zapisnika sprejeta kot predložena.

Sledi poročilo odbora za pravila. Po daljši razpravi so bile sprejete spremembe, ki se jih priobči v Proletarcu članstvu v razpravo.

Zaključek seje.

Socialistična stranka v Minnesoti

Soc. stranka v Minn. je nominirala kandidata za zveznega senatorja in v par drugih drugih uradov proti tistim kandidatom F. L. stranke, ki niso hoteli pristati v program svoje stranke. — Tajnik socialistične stranke v Minnesoti je Leo Vernon, Lumber Exchange bldg., Minneapolis, Minn.

Dr. Andrew Furlan**DENTIST**

Phone: Canal 9694
1858 W. CERMAK RD.
CHICAGO, ILL.
Office hours:
9-12 A. M.; 1-5 and 6-8 P. M.
Friday and Saturday all day and evenings.
Waukegan office at
424-10th St., Tel. Ontario 7213
Mon., Tue., Wed. and Thu. till noon. Sun. by appointment only

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORN JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

FENCL'S**RESTAVRACIJA IN KAVARNA**

2609 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Tel. Crawford 138½

Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerne. Postrežba točna.

OGLAŠAJTE

v

PROLETARCU

Waukegan, Ill. V NEDELJO 14. OKTOBRA

Ob 2. pop. VELIKA manifestacijska prireditel.
PESTER SPORED. — DOPOLDNE KONFERENCA. — ZVEČER DOMAČA ZABAVA. — SO.
DELUJEJO NASELBINE WAUKEGAN, CHICAGO IN MILWAUKEE.
ČITAJTE OZNANILO V TEJ ŠTEVILKI.

ALI SO AKTIVNOSTI ČLANOV IN SOMIŠLJENIKOV JSZ V PODP. DRUŠTVIH NAŠEMU GIBANJU KORISTNE?

Referiral na X. rednem zboru v Clevelandu Frank Alesh

(Konec).

Nikakor ne smemo prezreti, da ko hitro bi mi v naših podpornih organizacijah nehali s svojim delom, bi jih s tem prepuštili nasprotnikom, ki prav nič ne skrivajo, da jih mika zavladati nad njimi, posebno sedaj, ko imajo močne blagajne in vpliv med priseljenimi rojaki ter prav tako med mladino.

S svojim umikom bi napravili uslugo najbolj slovenskim franciskancem, ki neumorno in premišljeno delujejo, da vsejejo svoj vpliv v vse slovenske podpornice organizacije.

Najprvo so začeli z osvajanjem slovenskih župnij. V teh prizadevanjih bodo kmalu skončali, kajti na tem polju beležijo posebno v prošlem desetletju presenetljive uspehe. Le še nekaj župnij je, ki niso pod njihovo oblastjo. Šole, ki so si jih osvojili z župniji vred, so mogočne ustanove za negovanje klerikalizma med mladino, in ta mladina bo imela v dogledni bodočnosti v naših podpornih organizacijah odočujoč vpliv. Ze sedaj lahko vidimo, kako si v nekaterih naselbinah s pomočjo klerikalno vzgojenih fantov in deklet osvaja napredna društva nam sovražni interesi. Socialistično filozofijo se v njih proglašajo za "politiko", kakršna ne bi smela imeti mesta v podporni organizaciji, dočim po mnenju teh ljudi verska propaganda in oglašanje demokratov ter republikancev v istih društvi ni "politika".

Nazadnjaško časopisje si lasti nad našim javnim življenjem vrhovno oblast. S preračunano napadalno taktiko skuša med članstvom omajati zaupanje v odbornike iskreno svobodomiselnega in socialističnega prepričanja. Glavna tarča v teh napadih so jim socialisti v SNPJ. V svojih na-

porih so že precej uspeli, kar se je opazilo posebno na zadnji njeni konvenciji. Zastopniki nazadnjaštva in koristolovcev so se pobratili s takozvanimi komunisti ter raznimi kruhoborci v edinem namenu, da porazijo socialistično strujo, katere je vsikdar varovala interese članstva in svobodomiselnosti ter delavske načela.

Nekateri naši člani niso temu porazu pripisovali nikake važnosti, češ, da to našemu gibanju ničesar ne škoduje. Ako pa se potrudimo take pojave pravilno motriti, moramo priznati, da čim izginje naš vpliv v podpornih organizacijah, preneha tudi naš ugled med jugoslovanskimi delavci v tej deželi. Ko hitro se to zgodi, postane JSZ sekta, ki ne bo veliko pomenila, zato, ker je bila zgrajena na masnem temelju.

Zelo nujno je, da ta zbor določi za delovanje naših članov v drugih organizacijah bolj stroge in jasno začrtane smernice. Enako potrebno je uspostaviti tudi disciplino, ki nas bo privedla k slovesnemu delu. Dozdaj smo dopuščali, da se je lahko vsak naš član ravnal pri svojem delu v podpornih organizacijah po svoji uvidevnosti. Ko hitro pa je kaj zagrešil, ali storil magari le taktično napako, niso nasprotniki napadali samo njega kot osebo, ampak naše gibanje v celoti!

Nemalokrat so nam očitali, da prihajajo iz urada JSZ navodila članom za delovanje v drugih organizacijah in tisoče ljudi je verjelo. Tako je bilo ustvarjeno pravilo, da je JSZ moralno odgovorna za vse, kar se dogodi slabega v njih, ako so v vodstvih poleg nasprotnikov tudi naši sodrugi.

Ako mora JSZ nositi že sedaj moralno odgovornost za svoje člane, je povsem logi-

čno, da so sodrugi, ki delujejo v podpornih organizacijah ali v neodvisnih društvi njih odgovorni. To zavedanje obojestranske odgovornosti bi pomenilo velik korak naprej za naše gibanje. Ako se nam posreči uvesti ta red v svoje vrste, bo imelo članstvo v odborih socialističnega mišljenja več zaupanja. Ob enem bi z uvedbo disciplinirane akcije odpravili dvojno mero, katere je baš med jugoslovanskimi socialisti preveč v veljavi.

Kako to mislim? Mnogokrat se je dogodilo, da če je kak sodrug v drugi organizaciji kaj zagrešil, so bili poleg nasprotnikov naši sodrugi prvi, ki so ga najglasneje obsojali. V tem ni nič napačnega. Toda ako je bil v to ali ono afero zapleten kak naš nasprotnik, so taki sodrugi "previdno molčali", češ, to ni naša stvar!

Vzemimo za primero afero glavnega tajnika v SDZ. Med njimi člani je precej socialistov in drugih radikalcev. Recimo, da bi se kaj sličnega dogodilo v SNPJ. Vse nazadnjaško in komunistično časopisje bi udarilo po njemu na račun in v veliko škodo našega pokreta. Toda o škandalih med svojimi ljudmi molče in tudi naši ljudje so tiho. Šli so večinoma molče preko tudi takrat, ko je imenovana zveza dala visoko posojilo župniji sv. Vida, dajši, so lahko vedeli v naprej, da ne bo zmagovala obveznosti in vrhutega jim je bilo jasno, da morajo ves posojeni denar vrniti samemu sebi — farani in drugi člani SDZ. Le malo sodrugov je imelo toliko poguma, da so si upali takrat, ko je bil čas za to, odprto kritizirati.

Se ena primera, ki jo je vredno navesti. Ko je bil dosežen dogovor med Zadržno banko v Ljubljani in SNPJ, kateri je določal med drugim, da SNPJ vloži v to banko v obliki posojila večjo vsoto, so zagrmeli proti poleg notranjih nasprotnikov listi Amerikanski Slovenec, Ameriška Domovina, Glasilo KSKJ, Radnik in par drugih listov, ki so složno zmerjali socialiste, češ, da hočejo oropati jednotno blagajno.

S svojim "manevrisanjem" so nasprotniki vseh barv dokaj daleč uspeli in posledice je trpela morala v SNPJ in naš pokret. Dasi ni bilo za SNPJ nikake nevarnosti za izgube, in ni izgubila ničesar, so bila kljub temu tudi med nami nesoglasja.

Potrebno je, da se v bodoče medsebojne prepire med sodrugi na konvencijah drugih organizacij odpravi, ker ni tehničnih vzrokov za boje med njimi.

Razdvojenost med sodrugi v važnih vprašanjih, v katerih bi morali biti in bi lahko bili enotni, je nam v škodo. To hi bo ni težko preprečiti, toda le, če se bomo vsi zavedali, da smo mi kolektivno gibanje in da je tudi naša odgovornost kolektivna!

Odboru za resolucije na tem zboru priporočam, da naj si izvoli eksekutiva JSZ odbor zaupnikov, katerih naloga bo skrbeti, da naši sodrugi v drugih organizacijah ne bodo kompromitirali svojih načel in da na konvencijah ne bodo drug zoper drugega po nepotrebnem.

Ti zaupniki bi dajali članom nasvete ter jih navajali k enotni akciji za skupne koristi organizacije, v kateri delujejo, ter k enotnemu boju vseh enako mislečih članov proti načelnim nasprotnikom

delavskega gibanja. Sklicevali bi se sestanke sodrugov, na katerih bi se izravnavalo nesoglasja. To izboljšanje v našem gibanju je potrebno, ako hočemo, da JSZ ne bo moralno odgovorna samo po imenu in ob enem žela batine v sovražnem tisku, pač pa, da bo za delovanje svojih članov res odgovorna! V ta namen je potrebno, da se prostovoljno discipliniramo v korist pokreta in v prid drugih organizacij, v katerih delujemo. Potrebno je, da jugoslovanski socialistični zvezi priznamo vodstvo nad svojim delovanjem, ne pa samo pričakovati od nje, da bo odbijala napade sovražnikov brez našega enotnega sodelovanja!

Izlet Savanov v Waukegan
Chicago. — V nedeljo gre soc. pevski zbor Sava "s polno paro" v Waukegan, kjer bo nastopil na programu — konferenca Prosvetne matice, ki bo zborovala tamkaj. Poleg zborov nastopil tudi Savin kvartet.

Vsi pevci in pevke, ki gredo z avto karavano, naj bodo sigurno pri dvorani SNPJ opoldne. Istotako se prosimo naše prijatelje-avtoiste, ki so obljubili "odfurati" Savo v Waukegan (in nazaj!), da so tudi oni s svojimi "kolovrati" pri dvorani SNPJ ob omenjeni uri. Zaključek zborov je, da odriemo najpozneje ob pol eni. Torej bodite točni. — Odbor.

Programi nasilja vada za provokatorje

Marsikaka delavska stranka ali struja, ki je imela v svojem programu načelo nasilnega upora, sabotaže in slična "nelegalna" sredstva, ni v praksi sama storila ničesar takega, kar bi bilo nelegalno — zato pa so vladajoči sloji, ali posebni interesi, policijske in druge oblasti namestile v njih provokatorje, ki so pod krinko radikalizma zavajali delavce v nasilna dejanja, v podtikanje bomb itd., vselej pa so bila taka dejanja odkrita ravno nekako zadnji hip

in policija si je lastila kredit za svojo budnost. Zapeljani reveži so bili potem žrtev sodnega preganjanja in težkih kazni. Revolucionarne organizacije, ki so nastale v tej deželi koncem vojne in prvih par let po vojni, so bile preprežene s špijoni in provokatorji, da vladi ni bilo ničesar skritega v njih, čeprav so take stranke zborovale zaradi tajnosti v gozdu.

"Delo", ki je skupno glasilo slovenskih komunistov v Jugoslaviji in Italiji, priobčujo v svoji juljski številki nekaj imen takih agentov provokatorjev, kolikor jih je bilo komunistom namreč mogoče odkriti. Pod naslovom "Trebi-mo iz naših vrst izdajalce in provokatorje", označuje za policijske špijone sledeče:

Milan Merhar, faliran študent z negotovim poklicem, drži se v Ljubljani, visok, črnih las, skoraj vedno obut v škornje. Se uvelkel v nekatere organizacije in povzročil številne aretacije v Ljubljani, Celju, Savinjski dolini itd., decembra lanskega leta. Po teh aretacijah se je po Ljubljani hvalil: da ni več brezposeln, da "dela", pač pa, da se mu ni posrečilo spraviti na varno glavne izmed komunističnih voditeljev.

Njegova izdajalska vloga je sicer dovolj razkrinkana, vendar obveščamo revolucionarno javnost, da se ga čuva. Zadnji čas je ponovno začel iskati vezi, poizveduje za komunisti in podtika komunistično literaturo. Obenem rolni, da mu policija zadnjih uslug ni dovolj bogato plačala. Sedaj upa, da ga bo poslala na delo v Zagreb.

Kraljič. Visoke postave, rjavkastih las, neprestano kad pipo, stanuje sedaj v Ljubljani na Vodovodni cesti, bil v podoficirski šoli, odkoder je bil odpuščen. Sedaj brezposeln. Lump, znan kot velik babjek, kriminalen tip. V Ljubljani je organiziral "sestanke", razdeljeval komunistično literaturo, napeljeval ljudi k terorističnim akcijam. Dobil je zvezo z nekaterimi organizacija-

mi in pomagal povzročiti decemberske in januarske aretacije po Sloveniji. Provocira še dalje in pred njim je potrebna največja previdnost. Revolucionarji, gonite ga iz vaših vrst!

Anton Podobnikar, brezposelni delavec, iz okolice Vrhnike doma, se uvelkel v komunistične vrste, bil že takrat v službi policije in deloval v organizacijah na Notranjskem, kjer se je posebno odlikoval pri napeljevanju k terorističnim akcijam, povzročil aretacije in razbitja organizacij na Notranjskem maja in junija meseca lanskega leta.

V zvezi s tem se mora popraviti tudi sledeča napaka: Vsled krivih informacij se je najprej razglašalo, da je provokator Benčič Andrej iz vrhniške okolice. Ta vest je pomotoma objavljena tudi v št. "Proletar", centralnega glasila KPJ, kar pa ni res. Benčič je bil obsojen na 6 let roblje in se je na sodišču dostojno zadržal, kakor se komunistu spodobi. Pač pa je izdajalec imenovan Podobnikar, ki ga izročamo preziru vsej javnosti.

Neki Jamnikar je provokator opasnega kova. Sedaj sedi v ljubljanskih zaporih in išče žrtve med tamošnjimi političnimi jetniki. Je orodje policije.

Italija.
Neki Musina (Možina) Giusto iz Opčin pri Trstu, ki se je pred kratkim po dolgi odsotnosti vrnil v Italijo, trdi, da je prišel po nalogu Komunistične Internacionalne, za katero mora v Julijskih krajinah opraviti neko delo. Resnica pa je ta: Musina je izdajalec in provokator. Pobegnil je iz Sovjetske Zveze s pomočjo italijanskih konzularnih oblasti z nalogom, da v Italiji izkiva in provocira. Star je 28 let, visok približno 1,70 cm, in ne govori tržaškega naglasa. Pozor pred njim!

Prvi nastop našega mladinskega zbora

Chicago, Ill. — Mladinski zbor, kateri je bil ustanovljen v klubu št. 1 prošle poletje, bo nastopil prvič v nedeljo 21. oktobra o priliki, ko bo vpriporjena v dvorani ČSPS drama "Rdeče rože". Pod vodstvom Mary Juggove se poučuje vsako soboto okrog 35 otrok. V nedeljo 21. oktobra ob 3. pop. nastopijo le tisti, ki prihajajo redno k vajam. Poleg sobotnega pouka se otroke poučuje vsak tork ob 7. zvečer v slovenskem petju. Učitelj je Jakob Muha.

Nastop mladinskega zbora bo vodila v nedeljo 21. oktobra Mary Jugg v točkah, ki jih je priredila v ta namen. Zapel bo internacionalo, čuli boste deklamacijo "Mi mladi proletarci" in eno angleško delavsko pesem, zaključna točka pa bo spet zborna petje.

Ako nočete zamuditi tega nastopa, pridite v dvorano točno, ker bo mladinski del sporeda prvi predvajan. Prične se ob 3. pop. — P. O.

Špansko delavstvo v borbi proti klerikalni reakciji

(Nadaljevanje s 1. strani.)
moč vlade je bila veliko jačja. Stotine delavskih agitatorjev in stavkarjev je bilo aretiranih. Ze v prvih dneh spopada je bilo okrog sto oseb ubitih, v bojih v petek, v soboto in v nedeljo pa je bilo ubitih in ranjenih že par tisoč.

Največjo oporo ima republika v Kataloniji, kjer je tudi meščanski sloj zanj in se bi rajše ločil od Španije kot pa da bi Katalonija še kdaj spadala pod monarhistično vladu v Madridu.

V tem razpoloženju se je Katalonija, prošle soboto proglasila za samostojno republiko, toda čete španske vlade so jo kmalu premagale. Ze v nedeljo je vlada v Madridu razglasila svetu, da je revolucija radikalcev v Španiji in katalonska revolucija popolnoma "pod kontrolo" in da bodo upori kmalu zadušeni.

Več o dogodkih v Španiji bo v prihodnji številki.

TISKOVNI FOND PROLETARCA

IX. IZKAZ.

Chicago, Ill. Klubi št. 1, 16, 20 in 224 JSZ od piknikov 15. julija in 16. septembra 1934 \$109.52. Peter Kokotovich \$12 in Jacob Podbevšek \$1, skupaj \$122.52.

Cleveland, O. — Klubi št. 27, 28 in 49 JSZ polovico prebitka od svojih priredb tekem X. zbora JSZ \$50. (Druga polovica prispevka bo izkazana v agitacijskem fondu JSZ); člani zbora so prispevali za pokritje stroškov banketa \$33. Klubi v Clevelandu so dali tudi to vsoto v podporo Proletarcu, skupaj \$88. Josephine Turk \$4.50 (prispevala je polovico svojih dnevnice na zboru v tiskovni fond Proletarca in ostalo polovico v agitacijski sklad JSZ). Fr. Mikšić \$2, skupaj \$89.50.

New Market, N. J. John Rupnik 70c; po 25c: Louis Miklačić, John Francetič in Frank Clemen; Joseph Pasarič 10c, skupaj \$1.55. (Poslal John Rupnik.)

Imperial, Pa. Frank Augustin 50c; po 25c: Anton Poljak in John Gudiša; Bartol Yerant 22c, skupaj \$1.22. (Poslal Bartol Yerant.)

Reliance, Wyo. Dominik Porenta \$1. Avella, Pa. Dominik Feltrin 50c in Louis Mlekuš 25c, skupaj 75c.

Witt, Ill. Po 25c: Frank Korbar in Luka Podbregar; Valentin Mešgon 20c, skupaj 70c. (Poslal Frank Ilerich.)

Waukegan, Ill. Ana Mahnič 50c. St. Michael, Pa. Jerry Sebal 50c. Strabane, Pa. John Troha 50c. Power Point, O. Math Tušek 50c. Skupaj v tem izkazu \$219.24. Prejšnji izkaz \$260.30, skupaj \$479.56c.

Milwaukee Leader

Največji ameriški socialistični dnevnik. — Naročnina: \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 540 W. Juneau Ave. MILWAUKEE, WIS.

SPET "ŠKANDAL" V "SOCIETY"

Deklica v sredi se piše Gloria Vanderbilt. Njena dota znaša štiri milijone dolarjev in za svoje vzdrževanje ima na razpolago \$120,000 na leto, ali toliko kot zasluži povprečno sto dvajset družinskih očetov, ako so zaposleni skozi vse leto. Vred boja za to vsoto je nastala med sorodniki tožba. Njena mati Gloria Vanderbilt bi rada, da je hčerka pod njeno oskrbo in da bi v ta namen ona prejela njenih \$120,000 na leto. Mrs. Harry Payne Whitney, teta deklice, pa trdi, da je mlada vdova Mrs. Vanderbilt ravno tako pokvarjena, da hi ne sme ostati pod njeno vzgojo; otroka ji je ugrabila, ob enem pa vložila tožbo, v kateri se naj odloči, kdo naj ima pravico vzgajati mlado Glorijo. Tako zgleđa navidezno. V resnici je to le boj za \$120,000 na leto. To je čedna vsotica in omogoča kupke ljudi prijetno življenje. Otrók sam je ne potrebuje, četudi bi živel še tako razkošno. Take igre odpadajo, čim bo "masa" toliko pametna, da ne bo nikomur dopustila nagrabiti si stomilijonska premoženja. Na sliki na levi je Mrs. Harry Payne Whitney, in na desni Mrs. Vanderbilt.

\$124.50
Laski pogoj
\$10 takoj
ostalo na majhne
mesečne obroke plačano z vašim plačilom za elektriko.

NOV, PROSTOREN KELVINATOR po novi nizki ceni!

Ta veliki Kelvinator—4.7 kubičnih čevljev—ima posebno nizko ceno v prid tistih, ki hočejo dober refrigerator in poceni. Ogledajte si ga v trgovinah (Electric Shops).

Cena, po kateri je vam nuden ta Kelvinator, je znatno nižja kot pa je bila katerikoli druga za modele slične velikosti in kvalitete. Prostornost je zadostna za potrebe povprečne družine.

Žine. Prostornost za hrano 4.7 kubičnih čevljev. Police 9½ kvadratnega čevlja. Dobro zamrznjen, dovolj visokine za lonce. Trije predeli za zamrzovanje vode—več kot pet funtov ledu. Porcelanasta notranjost. Vsi ogli zaokroženi—lahko jih je čistiti. Belo lakirana zunanost z resistenco proti pegam in odrgenju. Ima mnogo posebnih izboljšav, ki so napravile sloves Kelvinatorja. Na prodaj zdaj v Electric Shops. Vprašajte za model A-5.

Ask about the easy payment plan. A small down payment, balance monthly on your Electric Service bill. The cover, interest and other costs, a somewhat higher price is charged for appliances sold on deferred payments.

COMMONWEALTH EDISON
Electric Shops
Downtown—72 W. Adams St.—132 So. Dearborn St.
Telephone RANdolph 1200, Local 155
4563 Broadway 4231 W. Madison St. 853 W. 63rd St.
2618 Milwaukee Ave. 4845 So. Ashland Ave. 2950 E. 92nd St.
4835 Irving Park Blvd. 3460 So. State St. 11116 So. Michigan Ave.
FEDERAL COUPONS GIVEN

SUNSHINE — FRESH AIR AND GOOD PURE MILK
Balance Your Daily Diet With

Wencel's Dairy Products

GOOD PURE MILK
IT PROTECTS YOUR HEALTH

2380-82 BLUE ISLAND AVE. — Phone Monroe 3673

ZA LICNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. Lincoln 4700
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS.

IZ NAŠEGA GIBANJA

"CRUTCHES ARE NOT ENOUGH!"

Agitacijski fond JSZ

Uspešna prireditve.

Predsednik Roosevelt meni, da stavke ovirajo pot v "recovery" (ozdravljenje gospodarstva) in je v svojem nedavnem govoru v radiu predlagal delodajalcem in delavcem, da naj sklenejo premirje. Ameriška zveza industrijalcev je predlog pozdravila in ga sprejela. Po njenem tolmačenju premirje pomeni, da naj ostane vse tako kakor je — kar nadalje pomeni, da naj vse ostane le delavcem v škodo. Toda premirje take vrste ni zdravilo proti krizi.

Peter Bernik:

Ali naj delavstvo podpira zadružno gibanje in kako ga naj podpira

III.

V članku "Zadružništvo in njegov pomen za delavstvo" je bilo na kratko pojasnjeno, da je zadružništvo (zadružne organizacije) za delavstvo v boju za samosvojitve svojega razreda precejšnje pomena.

Dokazano je bilo, da ima delavstvo v onih državah, kjer je zadružno dobro organizirano, veliko več svobodskih kot pa v tistih, kjer ni delavskih zadružnih organizacij. Izjema sta dve veliki deželi, kjer je bilo zadružništvo zelo močno, a so delavci končno vse izgubili, kar so si pridobili v teku dolgih in trpkih bojev, t. j. Italija in Nemčija. V teh dveh so bili delavci kolikor koli sami krivi poraza, ker so vodili "bratomorni boj", t. j. imeli so dve močni politični stranki namesto, da bi se borili vsaj v glavnih točkah skupno proti veka kapitalu. V naslednjem članku naj nekoliko razpravljamo o nalogah delavstva namreč kako naj delavstvo pomaga graditi zadružne organizacije.

Najprvo naj bo pojasnjeno, da v vseh teh člankih je govor samo o delavskem zadružnem gibanju, in nobenem drugem. Amerika je namreč najbolj plodovito polje za razne raketirske organizacije, in tako tudi za samozvane "zadružne organizacije". V Chicagu je pred nekaj leti ustanovil neki Parker "American Co-Operative League" ali nekaj podobnega, ki se je pozneje izkazala za raketirstvo; vsa zadeva se je prala pred sodiščem. Oni, ki so vložili svoje prihranke v te delnice, se danes čakajo na "dividende" in velik dobiček. Organiziranih je bilo nebroj raznih "Co-Operativ", ne iz delavskih vrst, ampak iz raketirskih. Nerazumljivo je, da so delavci še vedno toliko nespretni, da se vsevedo na li-manice in se celo kosajo med seboj, kdo bo kupil več "delnic". V slučaju Parkerjeve

"Co-Operative" so mi znani Slovenci, ki so bili pripravljene stopiti se zanj, ko sem jim pojasnjeval, da to ni prava zadeva, ampak samo način, da se izvele denar iz ljudi. Za pravo kooperativo niso imeli denarja, za Parkerjevo pa! — In tako je vsepovsod!

V prvem članku sem poudarjal, da mora biti delavstvo organizirano strokovno, politično in gospodarsko, ako hoče voditi uspešen boj proti izkoriščevalcem. Navedel sem, da se delavstvo v splošnem v večini dežel vse premalo zani-ma za gospodarske organiza-

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

V sledečem seznamu so priredbe klubov JSZ, konferenčnih organizacij in socialističnih pevskih zborov. Ako priredba vašega kluba ni vključena, nam sporočite.

OKTOBER.
BRIDGEPORT, O. — Veselica in shod kluba št. 11 JSZ v soboto 13. oktobra v Društveni dvorani.

WAUKEGAN, ILL. — V nedeljo 14. oktobra konferenca društev Prosvetne matice in klubov JSZ v Wisconsinu in Illinoisu.

WAUKEGAN, ILL. — V nedeljo 14. oktobra velika prireditve pod pokroviteljstvom konferenca JSZ v Slov. nar. domu.

CHICAGO, ILL. — Dramska predstava kluba št. 1 v nedeljo 21. oktobra v dvorani ČSPS.

NOVEMBER.
CHICAGO, ILL. — Shod Fred Hendersona v petek večer 2. nov. v dvorani SNPJ. Prirejajo ga soc. klubi na zapadni strani.

CLEVELAND, O. — Shod "Delavci", odsek kluba št. 28, uprizar v nedeljo 4. nov. v Slov. del. domu (Collinwood) opereto "Na kmetiji in v kajžiji".

CHICAGO, ILL. — Shod socialistične stranke v sredo 21. novembra v Orchestra Hall. Glavni govornik Julius Deutsch iz Avstrije.

MOON RUN, PA. — Konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matice v nedeljo 25. novembra.

CHICAGO, ILL. — Koncert soc. pevskega zbora "Sava" v nedeljo 25. novembra v dvorani ČSPS.

CLEVELAND, O. — Pevska zbor "Zarja" (odsek kluba št. 27) in "Vojan" vprizorita na Zahvalni dan v četrtek 29. novembra Smetanovo opero "Prodana nevesta".

DECEMBER.
CLEVELAND, O. — Klub št. 49 JSZ priredi veselico s sporedom v nedeljo 23. decembra v Slovenskem delavskem domu, Waterloo Rd.

CHICAGO, ILL. — Silvestrova zabava kluba št. 1 v ponedeljek 31. decembra v dvorani SNPJ.

Druge prireditve kluba št. 1 v Chicagu: v nedeljo 3. feb. 1935 dramska predstava v dvorani ČSPS; v nedeljo 10. marca varietni spored v dvorani SNPJ; v nedeljo 21. aprila koncert pevskega zbora "Sava" v dvorani SNPJ.

Bilo je pojasnjeno, da JSZ že dolgo ni zbirala nikakega sklada v svoje namene. Sklep prošlega zbora je, da je čas, da se briga bolj tudi za svojo agitacijo. V namenu, da se zvezi omogoči poslati v naselbine govornike ter agitatorje za JSZ in Proletarca, se zdaj zbira poseben fond, zvan "Agitacijski sklad".

Vsako, ki more, naj sodeluje in prispeva. Kdor ne more prispevati, lahko vseeno pomaga z nabiranjem doneskov na nabiralne pole. Vprašajte zanj tajnika svojega kluba, ali pa tajništvo JSZ, če ni kluba v vaši naselbini.

J. Deutsch v Ameriki

Julius Deutsch, poveljnik avstrijskega Schutzbunda v civilni vojni februarja t. l., pride v Ameriko na govorniško turo za soc. stranko koncem tega meseca.

Joe Brinocar novi tajnik illioiske soc. stranke

Joe Brinocar iz Springfielda je bil na seji eksekutivne illioiske soc. stranke dne 29.-30. septembra izvoljen za tajnika stranke v tej državi.

Oglešby, Ill. — Prireditve v naši naselbini niso pogoste. Še manj pa imamo slavnosti. V nedeljo 28. sept. jo je priredilo druš. št. 95 SNPJ v praznovanje svoje 25-letnice in 30-letnice SNPJ.

Iz Oglešbyja se ponavadi udeležujemo priredb največ v bližnjem La Sallu, kjer imajo prostoren Slovenski dom. Omenjeno društvo pa je sklenilo, da bo svojo slavnost imelo v svoji naselbini, da bo tukajšnje članstvo in drugo občinstvo dobilo priliko, da jo poseti. To se je zgodilo, kajti udeležba je bila presenetljivo obilna. Prišli so mnogi člani SNPJ in drugi rojaki tudi iz naselbin Granville, De Pue, Peru, La Salle, Joliet, in nekaj iz drugih krajev. Iz Chicaga so prišli Fred A. Vider, Frances Vider, Angela Zaitz in Frank Zaitz, ki je bil govornik na naši slavnosti.

Nekateri so bili mnenja, da se naj bi naša prireditve vršila v La Sallu. Ker pa je odbor društva vedel, da se je več kot polovica članstva ne bi moglo udeležiti, jo je priredil doma, četudi dvorana ni v vseh ozi-rih tako komoda, posebno glede odra ne, kakor lasallska. Slavnost društva št. 95 je bila uspeh ne samo moralno, ampak tudi finančno, kajti naprilo je bilo na vsakega člana 59½c dobička, dočim so ga Lasallčani in Depučani na svoji slavnosti 30-letnice SNPJ v La Sallu le 24c na člana.

Mnogi so prišli, da čujejo gl. govornika Fr. Zaitza, drugi zaradi programa v celoti, tretji pa iz lojalnosti do društva in jednote. Nekaj pa seveda takih, ki se udeležujejo prireditev naših društev iz prijaznosti. Vsa družba je bila društvu št. 95 dobrodošla. In udeleženci so to čutili, zato pa tudi taka zabava, ki se je razvila, ko je bil končan spored.

Spored je otvoril podpisani, o ustanovitvi društva pred 25. leti je govoril ustanovni član in sedanjí predsednik društva Joe Gorišek, čuli smo lepo deklaracijo in igro, o kateri je bilo v Proletarcu poročano, in pa govornika, o katerem so mi rekli ljudje, da jim ni žal, ker so ga poslušali.

Zabava je trajala do pol-dveh zjutraj in to brez vsakih sitnosti. Članstvo je vsem, ki so pripomogli do tolikšnega uspeha, iskreno hvaležno.

Frank Yerse.

BARETINCIC & SON

Tel. 1475
POGREBNI ZAVOD
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN AND SURGEON
OFFICE HOURS:
At 3724 W. 26th Street
1:30-3:30; 8:30-8:30 Daily
Tel. Crawford 2212
At 1858 W. Cermak Rd.
4:30-6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 9695
Wednesday and Sunday by appointments only
Residence Tel.: Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5700

PARK VIEW WET WASH LAUNDRY CO.

FRANK GRILL, predsednik
PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGU
Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Cleeru in Berwynu in dovajajo čistega na dom
TOČNA POSTREŽBA DELO JAMČENO
1727-1731 W. 21st STREET CHICAGO, ILL.
Telefoni: CANAL 7172-7173

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

JE
NARODNA TISKARNA
2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, poljskem, kakor tudi v angleškem in nemškem jeziku.
NASA POSEBNOST SO TISKOVINE ZA DRUŠTVA IN TRGOVCE

Japonski militaristi za nacijsko politko

(Nadaljevanje s 1. strani.)

mesti in deželo (poljedelci) se naj vsoglasí v interesu medsebojne odvisnosti.

Pretežni del brošure se peča z obrambo. "Armada" zahteva v tekočem proračunu \$108,000,000 za oboroževanje, dočim finančno ministrstvo meni, da je ta vsota z ozirom na dohodke države previsoka. Armada odgovarja, da se naj preuredi davčni sistem v smislu "plemenitega patriotizma in samozatajevanja", kar pomeni, da se naj bolj obdavi imovite sloje.

Brošura zahteva, da naj Japonska ojača posebno svojo zračno vojno floto. Našteta, da imajo Zed. države 3,000 vojnih aeroplanov, Sovjetska unija ravno toliko in Kitajska 500, dočim ima Japonska proti tej ogromni premoči samo 1,000. Armada zahteva zgraditev močnega vojnega aparata v Mandžuriji, češ, Sovjetski uniji ne more nihče zaupati.

Vsa japonska politika naj stremi pospešiti vojno industrijo, regulira naj uvoz in izvoz in kupiči zaloge potrebnih za slučaj vojne, predlaga brošura. Izreka se tudi proti gromadenju bogastev posameznikov, ker niso v korist splošnosti.

Brošura je v splošnem posnetek hitlerizma. Njena važnost je v tem, da jo je izdala armada z odobritvijo vojnega ministra, torej vodilni krogi militaristične kamarile.

Obe vladajoči stranki na Japonskem sta kapitalistični. Obe sta za militarizem, toda v smislu, da bi mu oni poveljevale, ne pa armada njima. Tako je v Zed. državah, v Angliji in Franciji, pa tudi v Italiji in Nemčiji in Sovjetski uniji, kajti v nobeni teh dežel ni armada na čelu vlade. Japonska je edina velesila, v kateri se armada peča s politiko toliko, da hoče biti država v državi. Onim Japoncem, ki so si "nagrabili" velika premoženja, ta brošura (četudi se je v Evropi izkazalo, da fašizem kapitalizmu ni nevaren), ni ljuba. Obe vladni stranki grajata tiste kroge v armadi, ki so odgovorni, da je taka brošura izšla. Minister vnanjih zadev pravi, da mu armada meče polena pod noge, kajti kako naj druge države verui, da je Japonska odkritosrečno za mir, če pa oficirska kamarila zahteva naprej in naprej le agresivno politiko in čimdalje več oboroževanja?

V takih okoliščinah ni torej Japonska svetovnemu miru nikako jamstvo.

THE MOST HEROIC STRUGGLE OF THE CENTURY!

"THE

CIVIL WAR IN AUSTRIA"

BY JULIUS DEUTSCH

Commander of the SCHUTZBUND on the Barricades of Vienna

ILLUSTRATED with scenes of the fighting and destruction caused by the Dollfuss' howitzers

Authorized Translation by DAVID P. BERENBERG

Price 25c

ORDER FROM THE

YUGOSLAV FEDERATION S. P.

3689 W. 26th Street

Chicago, Ill.

tem delu države Ohio sporoča, da je federacija pristopila v Prosvetno matico.

Shod v La Sallu. — Anton Udovih poroča iz La Salla, da bodo imeli v sredo 17. oktobra v High School avditoriju shod, na katerem bo govoril profesor-Maynard Krueger. Namen shoda je ustanoviti angleški klub soc. stranke.

Za agitacijski fond. — John Matekovich poroča iz Gowande, N. Y., da bodo zbrali kolikor mogoče v agitacijski fond Proletarca in JSZ. Omenja, da je kampanja v državi New York za socialistične kandidate v polnem zamahu.

Prosvetna matica. — Zahteve za igre, vloge itd. na Prosvetno matico so to jesen tolikšne, da jim kljub velikemu arhivu komaj ustreza.

Varnost agitacijskega fonda. — Klubi in posamezniki, ki so dobili nabiralne pole za zbiranje prispevkov v agitacijski fond JSZ in Proletarca, naj store, kolikor največ mogoče, da bo ta akcija uspešna. Fond nam bo omogočil poslati agitatorje tudi v take kraje, kjer nimamo klubov JSZ in pa prav malo ali celo nič naročnikov, kljub temu, da živi v njih mnogo Slovencev. Agitacija v takih naselbinah je težavna in vzame čas, predno je kaj uspeha. Potrebujemo tudi več shodov za JSZ. Ta fond jih bo omogočil.

Henrik Pečarič je na agita-ciji za Proletarca v Little Fallsu in v okoliških naselbinah.

"Agitatorji na delu". — V tej številki na tretji strani je priobčen izkaz poslanih naročnin, ki je mnogo nižji, kakor pa v enaki prejšnji dobi. Vzrok je, da so bili mnogi agitatorji v Clevelandu na zboru JSZ, kar jim je vzelo več dni časa, zdaj pa nabirajo oglase v Koledar; nekaj pa je krivo tudi to, da so nekateri zaposleni z volilno kampanjo soc. stranke. Vzroki so upravičeni, ampak Proletarcu to ni v korist. V skoro vseh prejšnjih izkazih je beležil napredek. Nadejamo se, da bo prihodnji veliko boljši.

Delavske aktivnosti v Clevelandu

V sredo 17. oktobra bo govoril v Metal Trades Hall, 1001 Walnut St., sloviti socialistični pisatelj in briljanten govornik Fred Henderson. Predmet njegovega govora bo: "Kako Angležji presojojo New Deal". Fred Henderson je bivši delavski poslanec v angleškega parlamentu. V londonskem šolskem svetu je odbornik že nad trideset let. Knjige, ki jih je spisal, se uporabljajo pri učnih tečajih za spoznavanje socializma.

Vsak član soc. stranke, kakor tudi vsakdo drugi, ki si hoče pridobiti na znanju, naj poseti Hendersonovo predavanje. Tolmačil bo, kako bo socializem odpravil brezposelnost; kako bodo razmere urejeje pod socializmom, da bo vladalo blagostanje za tiste, ki delajo; ali vodi New Deal le socializem? Ali je New Deal le krparija kapitalizma?

Vsa ta za današnje čase zanimiva vprašanja bo Fred Henderson razložil v razumljivih besedah.

Vstopnice v predprodaji imajo člani soc. stranke. Dobite jih lahko tudi na večer shoda pri blagajni. Pridite!

Naš klub brezposelnih dobro napreduje. Na seji 2. okt. je pristopilo 37 članov. V teku meseca od kar smo ga ustanovili, šteje že 117 članov. Klub je sklenil delovati za ustanovitve postojank v okrožjih West Side, Newburgh in Collinwood. Kdaj se bodo sestanki vršili, bo tozadevni odbor pravočasno naznanil. Prihodnja seja Centralnega kluba na St. Clairju se bo vršila 30. oktobra ob 2. popoldne v S. N. Domu.

Lokalna volilna kampanja soc. stranke je v teku. Obdržava shode in sklican bo tudi v naši naselbini. Kot so časopisi že pojasnjevali, so bile so-

Louis Zorko.

THE SHORTEST SHORT CUT TO SOCIALISM IS TO WORK FOR IT

We Socialists would like to see the whole plan of the socialization of all industry for production for use of all and private profit of none put into effect tomorrow. The whole world is rotten ripe for the transformation. All things are ready for immediate installation of an orderly system of planned production and distribution that will forever banish poverty and its natural offspring, disease and crime. There is only one impediment that blocks the progress of civilization toward this much-to-be-desired goal—the state of mind of the people!

There are scarcely a million persons who can be benefited by a continuance of the profit system and 124 million would be lifted out of insecurity and into a life of prosperity by its destruction. I have used the word "benefited" but when a man already has millions more than he can possibly use, it is not a benefit for him to get a few millions more. On the contrary, more wealth only increases the insecurity and makes it necessary for him to be continuously surrounded by an armed bodyguard, lest he be killed by some poor victim of the system.

It is natural for some Socialists to be impatient with the slow progress and to seek short cuts. The important fact which they overlook is that a majority of the American people today are anti-radical. Not so much that they are opposed to the socialization of industry for the common good,

but simply because they do not understand. They are blinded and misled by the slanderous lies of the capital-controlled press, radio and pulpit, and it is human nature to oppose or reject what we do not understand.

If the masses have only enough understanding of the program to tolerate it and be patient until it can be put into effect, it is possible that once started the co-operative society will rapidly go on unto perfection.

If the masses become so well informed as to be enthusiastic supporters of the government in carrying out its purpose, a successful Socialist order can be very quickly established. Then woe to him who tries to throw a monkey wrench into the machinery.

Someone, some day, may find some practical short cut, but at present there is no better or surer way than the slow but safe one of building a foundation of earnest desire and co-operation in the public mind. To accomplish this there is no substitute for the old reliable method of educating the individual by private discussion and printed propaganda.

Some may think this method too slow; but if every Socialist would buckle down to work for it instead of wasting time searching for short cuts, it would soon be apparent that this is the shortest short cut of all. Every time you make a new convert you make a new missionary. It is like the rolling snowball, or the old problem

of working for one cent the first day and doubling every day. The start may be small, but progress will rapidly accelerate.

Get out your pencil and figure a little. If each of the 900,000 who voted Socialist in 1932 were to make two converts every three months, and the new convert do the same, there would be a majority of intelligent Socialist votes in two years and every elective office filled by Socialists in 1936.

This is entirely possible, but there are too many drones (like you?) who, though calling themselves Socialists and voting the ticket, make no effort to make Socialists and do not so much as join the party organization. If you want Socialism, fall in line and help get it.

Forget the short cuts. Let others talk of new parties forming to advocate this, that or the other "reform." Get out and talk straight Socialism to everyone who might possibly be a convert.

Get right down to the foundation—public ownership and democratic management of production and distribution. Production for the use of all and private profit for none. Point out that when the workers get the full value of their product they will be able to buy off the market all that their labor has produced. If a surplus accumulates it will simply be because we have produced more than we need. It will not cause a lay-off with no income, but a joyous vacation until the surplus is used up, with no stopping of income.—Warm Stuff.

This And That From Cleveland

Socialist Singing Society "Zarja" has something new in store for its public. Smetana's "Prodana nevesta" ("Bartered Bride") is to be presented in the original, on November 29, at the Slovene National Home on St. Clair Ave. The Cleveland Symphony Orchestra will accompany the cast of one hundred and fifty.

This beautiful opera has a most intriguing plot, which is not lacking in humor. How could Jenik, the hero, dare to declare his undying love to Marenka, the heroine, then turn around and seemingly work hand in glove with the scheming matchmaker, who is striving to bring about the marriage of Marenka and Micha's son, Vasek, a stuttering fool. What is it that Jenik has "up his sleeve"—for his devotion for Marenka can readily be seen? Ah, but come and see for yourself the unraveling of this romantic chaos.

The Socialist Party of Cuyahoga County will hold a mass memorial meeting on Sunday, October 21st, at the Labor Institute, 10511 Pasadena Ave., at 8:00 P. M. to commemorate the death of that valiant and untiring leader of the masses—Eugene Victor Debs.

An excellent program has been planned for this event. A musical selection will be rendered by the Sub-branch No. 27's quartet, consisting of Elsie Turk, Sophie Turkman, Yony Podobnik, and last but not least Andy Turkman.

I would rather a thousand times be a free soul in jail than to be a sycophant and coward in the street.—Debs.

The Socialist Party of Cuyahoga County is on the ballot. Among the Slovenes listed on the ticket are Frank Barbich Sr., Louis Zorko, A. J. Pire, and Louis Jartz.

According to the press the state Party will not be on the ballot. We have no one to blame but ourselves for not having done a better job. Over 5,000 names were thrown out as being unqualified to sign nominating petitions. The State Office sent out nominating petitions in plenty of time, and in sufficient quantities. Some locals and branches did more than their share while others fell down. All of which goes to show that here in Ohio the Socialist Party must knit itself more closely together and build an organization that two years from now will smother the capitol in Columbus with so many petitions that it will cause a state-wide sensation. As for

the present campaign, those counties which have tickets in the field should concentrate on their local situation.

The first meeting of the "Worker's Committee on Unemployment" was held September 7; eighty members were enrolled. The Unemployment Group demands the thirty hour week, unemployed insurance, adequate relief, and slum elimination.

The second meeting was held October 2, which netted thirty-seven new members bringing the total membership up to one hundred and seventeen. At this meeting organizers were selected to form new groups of unemployed in different localities. Membership dues were set at five cents per month.

Comrade Paul Hansen, eminent Danish Professor, is at present at Mt. Sinai Hospital recuperating from an ulcerated stomach.

All comrades are urged to donate funds if possible to help tide over this emergency.

Comrade Hansen would doubtless appreciate any messages, flowers, or visits from friends and sympathizers.

A challenge was received and accepted by Cleveland from Detroit in regards to holding an affair which will serve to aid in our further progress. Louis Jartz suggests that the meet be called "Young People's Conference on Political Questions". Comrade Jartz is definitely considered as one of the speakers. Otto Tekautz and Josephine Turk may also participate in the concurrence. The date has been set for November 10. Further details will be published at a later date.

"Red Eagles", juvenile class of sub-branch 27, is going strong. Louis Jartz has given interesting accounts of E. V. Debs, John Brown, etc. He has also explained to them different words which are familiar in Socialism. Josephine Turk, the organizer, who was present at their last meeting, gave a simplified report on the "Fundamentals of Socialism".

The juvenile Socialists conduct their meetings in an orderly fashion, and their plans for a Halloween Party are well under way, with the omission, however, of witches and hob-goblins. Now, who will provide these?

Betty Bogatay, Andy Turkman, Cleveland, Ohio.

Cleveland, O.

BRIDGEPORT NEWS

The recent picnic held by branch 11 of JSF here in Bridgeport was a big success. Everyone that attended seemed to have had a good time. It rained on the day of our picnic and everyone thought it would have to be postponed; but when we assembled in the hall we decided to hold the picnic in spite of the unfavorable weather. Comrades Peter Kokotovich and Bozo Stojanovich honored us with their presence. Each one spoke a few words. Everyone went home that night happy and well satisfied.

While writing on the subject of picnics and socials, branch 11 of JSF is going to sponsor a dance on Saturday, October 13, at Bodysville Hall. I would like to write some outsiders' names down when I report about this affair. So some of you folks who are able to come, we invite you to Bridgeport. The branch orchestra will furnish the music for dancing.

I see where some of the comrades are still writing about the JSF convention held in Cleveland, so I'll give my impressions. It was very interesting. My father was a delegate for branch 11 and Joseph Skoff represented the JSF conference. This gave me a chance to go along. I cannot understand very much of the Slovene language but what I heard in English was right to the point and interesting. I also liked the Youth Conference held after the concert. The banquet was excellent and the hospitality of the Cleveland people, I am sure, was appreciated by all outsiders.—Margaret Snoy, Bridgeport, Ohio.

"Red Roses", Drama To Be Staged Oct. 21.

"Red Roses" is a social drama which will be presented by the players of Branch 1 JSF on Sunday, October 21, at the C.S.P.S. Hall. The play deals with a strike called by factory workers against lower wages and inhuman working conditions. This makes it timely with the present day disorders in the labor ranks. It also portrays the sacrifice and suffering of workers and the scheming of a boss who seeks every way possible to break the strike. We feel confident that this drama will leave a good impression on the audience. We therefore, urge you to attend.

A juvenile number under Comrade Jugg's directorship is also included on the program. In the evening, Johnny Kochevar's orchestra will furnish music for dancing. Admission tickets are 40c. They are available at the office of Proletarec and from all members of the Chicago JSF branches.—Pub. Comm.

Branch Meeting, Friday

The regular meeting of the English Section of Branch 1 JSF will be held Friday, October 12, at the office of Proletarec. Important business makes it imperative that all members be present. Comrade Trojka will lead the discussion on the Textile Strike. An outline on this subject has been prepared by

comrade Mary Jugg. Every member should be prepared to participate in this discussion. Senior comrades and sympathizers are welcome.—Organizer.

The difference between owning what others produce and producing what others own is the difference between the capitalist and the worker.

YEH, AND WHO ARE THE CONSUMERS?

By Ben Blumenberg.

We have never been excited by those who bewail the exploitation of the consuming public. In a militant and old-fashioned way we have been on our guard, on our old guard as it were, against the loose thinking that sees the workers robbed only as consumers.

It is difficult to get lathered up because Mr. Moneybags and Factory Worker No. 7-11 are gypped whenever they buy food, clothing, etc. If this be dogmatism make the most of it—and may your butler vamoose with the family jewels. Long before we began to be

eased into permanent depression on the NIRA toboggan it appeared that the real consumers were made up of the purchasers of luxuries, while the workers, in "good" times, received their "keep" in exchange for their labor power.

The status of the worker is no different from that of the horse save that the latter is a more constant consumer, never having heard of a planned economy and Stuart Chase.

The horse, after having had his wild ideas of freedom knocked out of him, had to be broken in order to become a consumer within the corral of capitalism. The worker—that is, the one made in God's image—was broke whenever he was separated from his feed-bag. The separation took place whenever he was unable to swap his labor power for fodder.

The state of affairs to which attention is called furnishes the origin of the saying, "go to grass" (in the case of the horse), and "gone to see" (in the case of homo sapiens).

It must be admitted that there are differences between the horse and the wage worker. The latter possesses the divine spark of reason and can be thrilled by pictures in the tabloids and the blating on the radio. The worker also has the vote and uses it to achieve economic freedom (for his master).

The horse receives a subsistence "wage." The days when the worker received sufficient food, clothing and shelter in exchange for his labor, has passed: even the "iron law" of wages has been repealed.

We deny that the sellers of labor are consumers in the proper sense of the term. We

rest our case and will offer more expert evidence on the subject.

In an ad in the N. Y. Times of July 1st, a group of self-styled quality magazines stated under the caption—

THE AGE OF PLENTY

Upper Pie Crust

Expensive motor cars, expensive radios; expensive rugs, expensive travel tours are not purchased out of limited incomes. It is the upper crust of the national pie that makes the manufacture of luxury items a profitable venture.

In Connecticut we find some interesting motor car figures. Among Hartford's 624 Quality Group families total ownership is 807 cars . . . Over 70 per cent are upper bracket cars. 22 per cent are the customary Fords, Chevrolets, Plymouths, etc. (two-thirds of these are used as second or third cars) . . . only 8 per cent in the lower-medium price range.

"A" Deck—

The next time you cruise around the world or trip it to Europe, look around "A" deck and notice your fellow passengers well. You'll find that the overwhelming majority have a leisured look—very substantial people with a distinct tinge of opulence.

Here are the real consumers—the wasters, the rotters, the parasites, living on the toil and suffering of the working class. How much longer will we tolerate a condition that breeds economic parasites and bootlicking advertising writers?

* See Universal Dictionary. Homo Sapiens: sap, dubb, working stiff. Also freeman, Brother Labor, Voting Sovereign, One of the peepul.

Our Chicago singers will make an appearance in Waukegan, Ill., next Sunday at the Slovene Hall. Savas singers now number over forty and the voices are becoming well rounded. The occasion shall be the annual Educational Bureau conference for this district. The program takes place in the afternoon. Quite a following of Chicagoans will be included in the annual jaunt. The conference promises to have a fine representation—and it is expected that Sava shall draw a big audience in the afternoon. Our comrades and sympathizers will go there in private cars. All who can, should do so and notify John Rak who has charge of arrangements.

It is a fine thing for a workers' group of singers to be able to bring fine song and life into another community. Such trips are indeed, desirable and profitable. May I suggest that Sava contact our two Socialist branches in La Salle and Oglesby, Ill., with the specific purpose of putting on a concert program during the winter? Sava is regarded highly by our people who heard the radio program last spring in which our singers took the main part. We have gone to Milwaukee, Waukegan, etc., but never La Salle. Long ago there was even talk of bringing the Cleveland, Detroit, Milwaukee and Chicago Socialist choruses together for a concert. That, however, would be more difficult but very attractive.

Another important venture, that drama and program branch No. 1 JSF is having on Sunday, Oct. 21. The fall and winter season is to be officially under way with this play. Often enough, we have related the importance of making the opening day a success. Somehow, that tends to have considerable bearing on what follows later in the season. We need urge our members to make a good job of the disposition of tickets. As an added attraction, the junior chorus, composed of the children of our people, will appear on this program for the first time. The affair deserves more than ordinary support.

All this talk against the "new deal" and for the Constitution gets us hot under the collar many times.

Oh, if only we could compel some of these pedigreed politicians from wagging a meaningless campaign and from blurring and lying about the issues. The almighty and powerful bankers, who have proven thru bankruptcy that they know nothing about money and money matters, are telling Roosevelt to stop tinkering with money. Evidently, some of them have been stung by the new program of Roosevelt's at inflation. As long as the bankers were the sole possessors of the key to the money vault and money problem everything was all right, no matter how much misery was caused to the people. But as soon as just a little government regulation is sought they howl and screech. It didn't take them long to forget that just 18 months ago all the banks of the country were closed because the bankers didn't know what to do. We say this, not because Roosevelt's tinkering with the money will save us, because it will not. But to show how quickly the greedy exploiters forget that they were down flat on their backs and couldn't move without the governments help.

Many workers have lost their lives in the civil war that has been raging in Spain as this is written. Socialists have a great responsibility in this. True, they have never had control of the government but they have brought about a diminished representation by giving women the right to vote, all too soon. This gave the religious sects the power they needed and they made good use of it. Women are more inclined to believe a religious purveyor than an honest workingclass official, here, as in Spain. They are responsible, to a great extent, for the slow progress of the workers to emancipation. In Spain, the women voted in a most reactionary government which tried to undo all of the good things the revolution had done. That necessitated unity among the ranks of the workers. But even unity of the workers cannot stop the big howling mortars, machine guns and airplane bombs from keeping reaction in the saddle. Yet the revolution demonstrated that the workers shall not give in to the reactionary government without a struggle.

